

Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích

Pedagogická fakulta

Katedra pedagogik a psychologie

DIPLOMOVÁ PRÁCE

2012

Monika Jírová

Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích

Pedagogická fakulta

Katedra pedagogiky a psychologie

Vliv médií na agresivitu dětí na ZŠ

Diplomová práce

Autorka práce:

Monika Jírová

Vedoucí práce:

Mgr. Jiří Kressa

2012

Prohlášení

Prohlašuji, že svoji diplomovou práci jsem vypracovala samostatně pouze s použitím pramenů a literatury uvedených v seznamu citované literatury. Prohlašuji, že v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb. V platném znění souhlasím se zveřejněním své diplomové práce, a to v nezkrácené podobě elektronickou cestou ve veřejně přístupné části databáze STAG provozované Jihočeskou univerzitou v Českých Budějovicích na jejích internetových stránkách, a to se zachováním mého autorského práva k odevzdání textu této kvalifikační práce. Souhlasím dále s tím, aby toutéž elektronickou cestou byly v souladu s uvedeným ustanovením zákona č. 111/1998 Sb. Zveřejněny posudky školitele a oponentů práce i záznam o průběhu a výsledku obhajoby kvalifikační práce. Rovněž souhlasím s porovnáním textu mé kvalifikační práce s databází kvalifikačních prací Theses.cz provozovanou Národním registrem vysokoškolských kvalifikačních prací a systémem na odhalování plagiátů.

V Pelhřimově

.....

Monika Jírová

Poděkování

Na tomto místě bych chtěla poděkovat vedoucímu své práce Mgr. Jiřímu Kressovi, a cenné podněty a vedení, bez nichž by práce nemohla vzniknout. Dále děkuji všem, kteří mi umožnili realizovat výzkumné šetření na jejich škole, a v neposlední řadě děkuji žákům, kteří se výzkumu zúčastnili. Mé díky patří také rodině a kamarádům, kteří mi poskytovali neocenitelnou oporu při psaní této práce.

Anotace

Cílem diplomové práce bylo, dozvědět se základní údaje o médiích všeobecně a o vlivu médií na agresivitu dětí základní školy.

Teoretická část definuje základní pojmy- média, masová média a agresivita. Dále se věnuje psychologii zkoumané skupiny, účinkům vlivu médií a zabývá se také nejoblíbenějšími médii mezi dětmi na základní škole.

Praktická část zkoumá, jak děti nejraději tráví volný čas, zda hraní počítačových her a vysedávání u internetu je opravdu tak oblíbenou aktivitou. V neposlední řadě zjišťuje, zda není rodičům lhostejné, co jejich děti ve volném čase dělají. Vše pomocí dotazníku v pátých třídách základní školy. V závěru práce se ověřují stanovené hypotézy.

Klíčová slova: média, masová média, dítě mladšího a středního školního věku, agrese, agresivita, účinky médií

Annotation

The aim of the thesis is to learn basic information about media in general and the impact of media on children's aggression elementary school.

The theoretical section defines the basic concepts – media, mass media and aggression. It also discusses the psychology of the group studied, the effects and deal with the impact of media is the most popular media among children on elementary school.

In the practical part I investigate how children prefer to spend their leisure time, whether playing computer games and sitting at the internet is really that popular activity. Finally, I find that it is not indifferent to parents what their children are doing in their free time, all using the questionnaire in the fifth elementary school classrooms. In conclusion verifying hypotheses set.

Keywords: media, mass media, a child younger and middle-school age, aggression, aggression, media effects

OBSAH

Úvod	8
1. Charakteristika zkoumané skupiny	10
1.1 Vývoj poznávacích procesů	11
1.2 Škola	12
1.3 Význam rodiny	13
2. Agrese	15
2.1 Druhy agrese	16
2.2 Agresivita	19
2.2.1 Příčiny a vznik agresivity	21
3. Vliv médií.....	25
3.1 Účinky vlivu médií	26
4. Média a jejich rozdělení	27
4.1 Pojem média	27
4.2 Rozdělení médií.....	27
4.2.1 Tištěná média	28
4.2.2 Hudební nahrávky.....	30
4.2.3 Rozhlas.....	31
4.3 Masová média	31
4.3.1 Funkce masových médií	32
4.3.2 Význam masových médií.....	33
4.4 Preferovaná média mládeží	34
5. Média a volný čas dětí.....	37
5.1 Fenomén sociálních sítí.....	38
5.2 Počítačové hry	40
5.3 Televize.....	42
5.4 Internet jako životní styl.....	44

6. Metodologie výzkumného šetření	46
6.1 Cíl praktické části a výzkumné otázky	46
6.2 Hypotézy.....	47
6.3 Metoda výzkumu a jeho organizace.....	47
6.4 Charakteristika vzorku respondentů.....	47
6.5 Zpracování dotazníku.....	49
6.6 Verifikace hypotéz	81
7. Závěr.....	84
Použitá literatura:.....	86
Internetové zdroje:.....	89
Přílohy:.....	91

Úvod

Domnívám se, že agresivita dětí se s každým rokem stále stupňuje, ovšem je otázkou, zda opravdu tak velký podíl nesou média.

Počítačové hry, facebook jsou slova, která slyšíme dnes a denně v různých spojeních. Většina dnešních dětí se bez počítače či televize cítí méněcenní. Pohledy na to, zda jisté typy počítačových her jsou pro děti škodlivé nebo zda akční filmy mohou podněcovat určitým způsobem agresivitu, jsou odlišné. Objevují se názory, že by média měla být více cenzurována, měl by být omezen přístup dětí na jisté internetové stránky apod. Ovšem jisté zákazy by v tomto případě, dle mého názoru, měli dávat sami rodiče. Oni jsou ti, kteří by nad svými dětmi měli mít kontrolou. Určit, zda dítě bude v televizi sledovat filmy s násilnou tematikou nebo pořad jejich věku adekvátní, zda prosedí celé hodiny hraním počítačových her nebo to bude záležitost např. až po splnění všech úkolů, zda svému dítěti koupí knížku, časopis.

Ze všech stran děti slyší, jak je důležité umět ovládat počítač. Proto je pak pro dítě nepochopitelné, proč tedy nemůže také ono trávit většinu volného času na počítači.

Nelze říci, že média jsou negativní zdroj informací. Byly, jsou a bezpochyby budou nedílnou složkou lidské komunikace, jelikož poskytují velice mnoho přínosných, zajímavých a nejen pro dítě důležitých znalostí. Pokud např. v televizních novinách slyší dítě o autonehodě, nelze říci, že by to v něm vzbudilo agresivitu. Je třeba na toto téma nahlížet z mnoha pohledů, zjistit si okolnosti a nezaujímat na základě nepodložených faktů negativní postoj k médiím.

Každý učitel prvního stupně, by měl o tomto tématu mít jisté informace. Pokud tomu tak není, pak je velice složité a v mnoha případech zbytečné nějakým způsobem zakročit. Jelikož sama učím na prvním stupni základní školy, mohu potvrdit, že dnes a denně se setkáváme se slovními nářázkami, fyzickým napadením. Pokud si někdo myslí, že takto probíhají přestávky pouze u žáků druhého stupně, je na omylu. Dnešní společnost naprosto vybízí k tomu, že každý jedinec musí bojovat sám za sebe a jít si tvrdě za svým cílem. Dítě je vnímavý jedinec a velmi brzo takovéto chování odkouká od dospělých jedinců.

Svou práci jsem rozdělila na dvě části. První část, teoretická, se zaměří na specifika vybrané skupiny, tedy děti věku, kdy navštěvují základní školu. Pozornost bude také věnována pojmům média, masová komunikace, význam a funkce médií. Zmíním různé druhy médií, jako jsou televize, rozhlas, počítač, tištěná média apod. Řeč

bude také o souvislosti médií a trávení volného času dětí. Zaměřím se na nejoblíbenější média mezi dětmi. Neméně důležitá kapitola bude věnována vlivu médií na děti školního věku a souvislost médií s agresivitou.

V praktické části jsem pomocí metody dotazníku zjišťovala, jaký postoj mají dnešní děti ke čtení knih a časopisů, zda se rodiče zajímají o to, jak jejich děti tráví volný čas a k čemu média, konkrétně televizi a internet, využívají. Dále bude předmětem zkoumání hraní počítačových her, především otázka, zda je tato zábava oblíbenější u chlapců či u dívek. V neposlední řadě, bude pozornost věnována sociální síti Facebook. Respondenty budou děti pátých tříd základních škol v Praze a Havlíčkově Brodě.

I. TEORETICKÁ ČÁST

1. Charakteristika zkoumané skupiny

Žáky základní školy jsou děti od šesti do patnácti let. Tuto roli ve svém životě měl každý. Období poznávání nových lidí a zážitků, ale hlavně jedno z nejdůležitějších období v životě člověka, kdy se učí psát, číst, počítat a získává nových informací z nejrůznějších oblastí. Na rozdíl od předchozích let dítě začíná mít větší zodpovědnost za své chování, zvyká si na autoritu v podobě učitele, začíná se jak fyzicky, tak psychicky měnit, prožívá první lásky apod.

Laicky se školní období dělí na první a druhý stupeň základní školy. První stupeň končí pátou třídou a nástupem do šesté třídy začíná druhý stupeň. Často také slyšíme, že s nástupem na druhý stupeň se dítě stává dospělejším a přichází do puberty. Z psychologického hlediska samozřejmě nelze takto školní období dělit.

Osobně se nejvíce ztotožňuji s dělením podle naší přední autorky Vágnerové ¹:

- Raný školní věk – počátek školní docházky až do 9 let. Probíhá zde především změna sociálního postavení a zásadně se mění vztah ke škole.
- Střední školní věk – od 9 let až do doby, kdy jedinec nastupuje na 2. stupeň základní školy. Zde se projevují především první známky dospívání.
- Starší školní věk – od začátku 2. stupně až do ukončení školní docházky, tedy do 15 let. Lze toto období chápat jako první fázi dospívání.

Vzhledem k tomu, že má praktická část je zaměřena na děti ve věku 10 let, budu se v této kapitole věnovat období mladšího a středního školního věku. Setkáváme se s mnoho různými názory na období mladšího a středního školního věku.

Psychoanalytikové období mladšího a středního věku považují za klidné nebo dokonce méně zajímavé období. Často ho nazývají obdobím latentním. Jako zajímavější vidí období předškolního věku, kdy dochází ke značným změnám. Z těchto důvodů se psychoanalytikové na toto období tolik nesoustředí a více se zajímají o následné období

¹ Vágnerová, M., *Vývojová psychologie*. s. 237

puberty. Pro děti tohoto věku je velice důležitá realita, proto se toto období často označuje také jako období střízlivého realismu.²

Podle J. Piageta, který na toto období nahlížel z hlediska kognitivního vývoje, jde o stádium konkrétních operací. Dítě operuje pouze s konkrétními předměty, na které si může ukázat. Vycházejí z vlastních činností a z kontaktu s různými lidmi. Dítě se zatím nedokáže odpoutat k abstraktním jevům a aktivně je zobecňovat.³

V tomto stádiu jsou děti schopné jisté seberegulace, což v předchozím období předškolního věku nedokázaly. Začínají kontrolovat své pocity, učí se určité emoce potlačovat, umí se vcítit do pocitů druhých.⁴

1.1 Vývoj poznávacích procesů

S nástupem do školy přichází v této oblasti velké změny, které slouží k posouzení školní zralosti. V myšlení dochází k rozvoji, který je nezbytný pro zvládnutí učiva na počátku školní docházky. Na začátku školního věku přichází i rozvoji zrakového vnímání. Dítě postupně rozpoznává polohy vertikální, horizontální. Je schopné tzv. vizuální analýzy a syntézy, tedy dokáže prvky složit v celek a naopak. To vše je také náplní učiva v prvních měsících školy.⁵

V oblasti sluchového vnímání dochází také ke značným změnám. Dítě se potřebuje se svým okolím dorozumět, tudíž velmi pečlivě naslouchá a učí se rozeznávat fonémy. Novým úkolem dítěte na počátku školní docházky je pochopení, že všechna slova se skládají z hlásek a slabik. Ostatně to je i jeho školní náplň na první měsíce. Důležitou částí sluchového vývoje je také tzv. sekvenční percepce, tedy zjištění, že slova jsou řečena v určitém pořadí, které se musí dodržet, aby určitá věta měla smysl. Toto všechno se každé dítě učí během prvních měsíců školní docházky.⁶

Rozvoj myšlení je jeden z nejdůležitějších pro žáka základní školy. Myšlení mladších školáků se řídí zákony logiky, ale zároveň se učí uznávat danou realitu. Nepřemýšlí, co je nejlepší jen pro něho samotného, upouští mírně od fantazie. Dítě uvažuje o tom, co samo zná. Zajímá se o poznání reálného světa. Jak funguje, jaký je, jak jej ovládat apod. Zajímají ho konkrétní údaje, stále zjišťuje něco nového, co doposud neznalo. Ovšem nechce slyšet pouhá fakta, ale samo si věci vyzkoušet či ověřit. Postupně se seznamuje

² Langmeier, J., Krejčířová, D. *Vývojová psychologie*. s. 117-118

³ Helus, Z., *Dítě v osobnostním pojetí*. s. 62

⁴ Langmeier, J., Krejčířová, D. *Vývojová psychologie* s. 130

⁵ Vágnerová, M., *Vývojová psychologie*. s. 238-239

⁶ Vágnerová, M. *Vývojová psychologie*. s. 240-241

s pravidly, podle kterých svět funguje, začíná chápat vztahy mezi věcmi, dokáže si poznatky propojit navzájem. Již v 8 letech dítě dokáže posoudit dané objekty podle více hledisek, chápe pojem nadřazenost a podřazenost. Postupně se děti učí tzv. dedukce, k čemuž potřebují pochopení vtaů mezi dvěma tvrzeními.⁷

Do tohoto období také spadá chápání času a počtu. Dítě dokáže řadit události podle časového sledu, rozlišovat délku trvání události, např. délku trvání cesty do školy. S příchodem do školy umí označit určitý počet věcí, vyjmenovat číselné řady, ale až s postupem času začínají tyto řady chápat logicky, tedy vědí, že každé číslo má své místo v řadě a nelze je přehazovat.⁸

1.2 Škola

Instituce, kde každé dítě tráví nemálo času. Představuje pro něj určitá pravidla, která je nutno dodržovat. Vstup do školy je nejen pro dítě, ale i pro celou jeho rodinu, důležitým sociálním mezníkem. S tím také souvisí fakt, že dítě přijímá v životě novou roli a to roli školáka. Musí se vyrovnat s požadavky, které sebou tato role nese. Postupně se seznamuje s novou rolí spolužáka.⁹

Na počátku školní docházky ne zřídka dochází k problémům s respektování pravidel, kázní, navázání vztahů se spolužáky nebo adaptací na nové prostředí. K takovým případům dochází nejvíce u dětí, které z doby předškolního věku, mají velmi malé zkušenosti s v oblasti sociálních vztahů. Může jít např. o děti, které nenavštěvovaly mateřskou školu. Děti, které se naopak navazování vztahů s vrstevníky nebrání, se mohou ostatním posmívat nebo dokonce vůči nim být agresivní, jelikož si myslí, že mají určitou převahu nad ostatními.¹⁰

Nemalý podíl na chování dítěte ve škole má samotný učitel, což je patrné z faktu, že jedno a to samé dítě má odlišné chování v různých hodinách, s různými učiteli. Důležitou úlohou učitele je vytvořit ve třídě takovou atmosféru, aby se všem dětem pracovalo stejně a aby ve třídě byl klid. Je na samotném učiteli, jak si dokáže u dětí vytvořit autoritu a respekt.¹¹

Děti středního školního věku dávají velký důraz spravedlnosti a kladení stejných nároků na všechny. I přesto, že v tomto období si děti uvědomují, že každý má jiné schopnosti a

⁷ Vágnerová, M. *Vývojová psychologie*. s. 241-248

⁸ Vágnerová, M. *Vývojová psychologie*. s. 251

⁹ Vágnerová, M. *Psychologie školního dítěte*. s. 5

¹⁰ Čáp, J., Mareš, J. *Psychologie pro učitele*. s. 106-107

¹¹ Elliott, J., Place, M. *Dítě v nsnázích*. s. 130

jiné pracovní tempo, nedokážou pochopit, že žák, který se snažil, ale jeho výkon není až tak dobrý, dostane stejnou nebo lepší známku.¹²

Hlavním úkolem školy je vzdělávat a vychovávat dítě. Otázka, zda samotná škola může u dětí, ač nevědomě podněcovat agresivní chování, je velmi složitá. Zastávám názor, že k agresivnímu jednání může přispět i umístění a velikost školy. Logicky ve školách s větším počtem žáků a umístěním v centru městských škol, panuje větší anonymita oproti menším, rodinným školám, kde se všichni navzájem znají.

S nástupem do školy získává každé dítě nové role ve svém životě. Jde o roli žáka, čímž je myšlen každý jedinec, který chodí do určité školy a třídy. Dále se jedná o roli školáka, která je obecnějšího významu, jelikož sem patří každé dítě navštěvující školu. Poslední a dle mého názoru pro dítě nejobtížnější rolí je, role spolužáka, kdy si dítě vytváří vztahy ve své vlastní třídě.¹³

Spolužáci jsou vrstevníci stejného věku, kteří chodí do jedné třídy a představují rovnocennou skupinu. Každé dítě je vystaveno určitým očekáváním, které tato role přináší. Jak tuto roli zvládne, se často odráží i na prospěchu. V roli spolužáka se dítě učí spolupracovat s druhými, sebevládat se, navazovat vztahy s vrstevníky apod. Každé dítě se s touto rolí vyrovnává odlišně. Dítě, kterému se nedaří zapojit se do kolektivu, najít si ve třídě kamaráda, může tuto skutečnost nést velmi špatně a uzavře se do sebe. V období mladšího školního věku, si dítě vybírá kamarády podle toho, s kým sedí, tvoří skupiny ve vyučování apod. Z tohoto důvodu se vztahy mezi dětmi velmi mění podle aktuální situace. Zhruba od 4. třídy si své kamarády začínají vybírat podle jejich vlastností. Důležitou součástí navazování vztahů je také družina. Děti, které v ní po vyučování tráví společně nějaký čas, jsou si většinou bližší i ve třídě. Nemalý podíl na navazování vztahů ve škole má výchova dítěte. Dítě, které se jen nepatrně liší, má jiné zvyky než většina dětí, má velmi často problém uplatnit se ve skupině.¹⁴

1.3 Význam rodiny

Dítě se po nástupu do školy musí vyrovnat, mimo jiné, s odlišnou společenskou situací. Pokud předchází vliv rodinné atmosféry rozvinul v dítěti snahu ve spolupráci, ochotu, úctu, bude mít dítě o dost ulehčenou adaptaci na školní prostředí.¹⁵

¹² Vágnerová, M. *Vývojová psychologie*. s. 291

¹³ Vágnerová, M. *Vývojová psychologie*. s. 283

¹⁴ Vágnerová, M. *Vývojová psychologie*. s. 292 -295

¹⁵ Čačka, O. *Psychologie dítěte*. s. 83

Dítě bere jako samozřejmost fakt, že patří do své rodiny, která mu zajišťuje zázemí ve všech směrech. Pokud hovoříme o úplné rodině, máme na mysli oba rodiče, popřípadě další sourozence a prarodiče. Dítě v rodičích vidí pocit bezpečí. Vztahy, které dítě chová k rodičům, jsou velmi silné a s nástupem puberty se dále diferencují. Rodiče jsou zdrojem emoční opory, představují jisté ideály pro dítě. Vstup dítěte do školy, může ovlivnit jak jeho postavení v rodině, tak i vztahy v ní.¹⁶

Zhruba do konce druhého ročníku si dítě o své rodině myslí, že je ta nejlepší. Kolem desátého roku své rodiny srovnávají mezi kamarády. Začátkem dospívání se vztah k rodičům značně mění, jelikož děti, už se necítí být dětmi. Dalo by se říci, že matka je ta osoba, která do života dítěte zasahuje nejvíce. Od narození je ve většině případů dítě stále s matkou, dítě je na ní vázáno a jinak tomu není ani v době mladšího školního věku. Větší náklonnost k matce je patrná především u dívek. Chlapci svou pozornost přesouvají směrem k otci. Vždyť právě on si s nimi bude hrát s legem, opraví jim auto apod. To, zda je školní dítě duševně vyrovnané, by se dalo posuzovat také podle toho, zda je schopné přenést část důvěry k matce na otce.¹⁷

Otec je pro dítě zdrojem nových poznatků, které mu matka neposkytne. Představuje pro ně vzor samostatnosti, vidí v něm větší pocit bezpečí. V neposlední řadě bývá pravidlem, že otec působí jako větší autorita. Za tím stojí fakt, že dítě většinu času tráví s matkou a otec by se pak dal nazvat tzv. sváteční autoritou. Především pro duševní vývoj dítěte je nutné, aby vztahy v rodině byli bezkonfliktní, jestliže je tomu naopak, dítě to samo vycítí a mohou nastat problémy nejen ve škole.¹⁸

Jak již bylo zmíněno výše, pro rozvoj dítěte je důležitá atmosféra v rodině a přítomnost obou rodičů. Pokud nastane situace, jako je např. rozvod, velmi často se to projeví na prospěchu, chování a jednání dítěte. Často může docházet ke kázeňským přestupkům, objevit se může také agresivní chování vůči spolužákům. Dítě je v podstatě našťvané na celý svět. Zjistilo se, že samotný rozvod nemá na dítě tak zásadní vliv, jako to co se děje v rodině před rozvodem.¹⁹

¹⁶ Vágnerová, M. *Vývojová psychologie*. s. 268-272

¹⁷ Čačka, O. *Psychologie dítěte*. s. 80-82

¹⁸ Vágnerová, M. *Vývojová psychologie*. s. 273-275

¹⁹ Drtilová, J., Koukolík, F. *Odlišné dítě*. s. 123

2. Agrese

Existuje nepřeberné množství definic tohoto slova. Ovšem všechny ve svém základu mají stejné rysy.

Agrese neboli útok, výpad – jednání, jímž se projevuje násilí vůči objektu, nebo útočnost s jasným záměrem ublížit. Jednodušeji řešeno, je to projev agresivity v chování jedince.²⁰

Agresi lze chápat jako napadení práv druhého člověka, ale také jako asertivní jednání. Zahrnuje nemalou škálu projevů, proto je obtížné ji přesně definovat. Bandura tvrdí, že agrese je chování, které není v souladu se schválenými sociálními pravidly.²¹

Termín agrese se nezdá vysvětluje, jako cílevědomé chování s účelem někomu ublížit. To, že někdo plánuje nebo si představuje, že někomu ubližuje, není považováno za agresi. Obětí agrese může být jak jedinec, tak i skupina osob, zvířat, věcí. Nejedná se pouze o fyzické ubližování, nýbrž i o psychické vydírání (zastrašování, ponižování atd.).²²

Agresi můžeme tedy celkově popsat jako „*pozorovatelné chování projevující se fyziologicky vegetativním podrážděním, které směřuje k použití fyzického nebo psychického násilí proti osobám nebo věcem, aniž by pro to existovaly rozumné nebo adekvátní příčiny.*“²³

Projevy agrese

Jestliže máme na mysli projevy agrese, jedná se nejčastěji o:

- chování dítěte, které porušuje stanovené normy chování a je v rozporu s uspokojováním potřeb ostatních jedinců,
- verbální či neverbální nepřiměřené reakce, záchvaty zuřivosti, hněvu, které dítě používá jako běžné reakce,
- osoby, které se o dítě starají, nejčastěji rodiče, se začínají ocitát v neřešitelné situaci, neví jak chování dítěte řešit,
- agresivní chování se postupně stává typickým a očekávaným chováním u jedince.²⁴

²⁰ Martínek, Z. *Agresivita a kriminalita školní mládeže*. s. 9-10

²¹ Čermák, I. *Lidská agrese a její souvislosti*. s. 9

²² Výrost, J., Slaměník, I. *Sociální psychologie*. s. 267

²³ Vágnerová, M. *Školní a poradenská psychologie pro pedagogy*. s. 164

²⁴ Řičan, P. a KOL. *Dětská klinická psychologie*. s. 245

2.1 Druhy agrese

V nejšířším slova smyslu můžeme agresi dělit na přímou (nadávky, kopnutí), nepřímou (ničení majetku, pomlavy), verbální, fyzickou, aktivní či pasivní formou.

Dále se agrese dělí do následujících skupin:

- **Agrese emocionální a instrumentální**, které se dělí podle příčiny.

Emocionální agresi většinu provází bolestivý podnět. Původ může být i v nahromadění se nepříjemných negativních prožitků. Projevuje se většinou nečekaně, náhle, proto je také nepromyšlená. Často dochází k impulsivním reakcím. To vše je charakteristické pro jedince se špatnou náladou, netrpělivé, útočné. V domácím prostředí lze tuto agresi vybit na neživých věcech jako je polštář, peřina. Zdá se to zvláštní, ale rodič by dítě měl „povzbuzovat“ v tom, aby praštil do polštáře, zkrátka se vybil.²⁵

Instrumentální agrese je pravý opak emocionální agrese. Je promyšlená, nevzniká impulzivně a má jasný cíl. Nejtypičtější příklad pro tuto agresi ve školním prostředí je šikana. Agresor má dopředu promyšlené komu a jak chce ubližovat. Vždy ale za takovým jednáním je příčina, kterou je nutno odhalit. Nejčastěji agresori provádí oběti to, co jim samotným je nepříjemné, proto jsou agresori velmi často děti týrané, které si tímto kompenzují pocit méněcennosti. Každou agresi je nutno řešit a trestat, ať je agresorem dítě týrané nebo ne.²⁶

- **Agrese podle zaměření na určitý cíl**

Nejméně častá je agrese vybitá na zvířeti. Jedinec může i nevědomky zvíře tak silně mazlit, až mu ublíží. Přitom si tak vybíjí vztek na někoho jiného. Dále jde o autoagresi, jejíž nejvyšší stupeň je sebevražda. Příčinou často bývá rozvod rodičů, stres ze školy. Jestliže se terčem útoku stane neživý předmět, jde o agresi vybitou na neživém předmětu. Ve škole se tento typ objevuje velmi často. Dítě ničí pomůcky, lavice, židle, skříně apod. Tito agresori jsou většinou outsideři, kteří mají nízké sebevědomí. Pro školní prostředí je však nejtypičtější útok jednoho dítěte na druhé.²⁷

Velmi zajímavě pojal dělení agrese E. Fromm, který rozlišuje mezi benigní a maligní agresi. Benigní je agrese neúmyslná, kterou každý jedinec použije při obranné reakci, když se cítí ohrožen on sám nebo jeho zájmy a hodnoty. Maligní, neboli obranná agrese,

²⁵ Martínek, Z. *Agresivita a kriminalita školní mládeže*. s. 31-33

²⁶ Martínek, Z. *Agresivita a kriminalita školní mládeže*. s. 35-38

²⁷ Martínek, Z. *Agresivita a kriminalita školní mládeže*. s. 21-24

je úmyslná a neoprávněná. Zdroj této agrese vidí v traumatech, frustraci nebo v komplikacích při porodu.²⁸

Sice starší, ale stále dále zpracovávaná je klasifikace dle Moyera, která je založena na chování zvířat, ale jak se ukázalo je velmi přínosná pro klasifikaci lidské agrese. Martínek tuto teorii použil pro popsání agrese u dětí školního věku.

Moyerova klasifikace agrese²⁹

- **Predátorská agrese**

Pro tuto agresi je typický model „slabší – silnější“. Ve školním prostředí se s tímto typem agrese setkáváme často v podobě šikany. Zajímavé je, když tento vztah nastane mezi vyučujícím a žákem. K tomuto případu dochází, jestliže jedinec je učitelovi nesympatický. Ten na něm pak vidí pouze záporné stránky, žák je častěji napomínán apod. Často ani sám učitel neví, kde v sobě hledat příčinu takového chování. Žák pomalu ztrácí jakoukoli motivaci, začne se chovat problémově a jak k učení, tak k samotnému učiteli zaujímá negativní postoj. Jak již bylo řečeno, sám kantor mnohdy neví, proč k některému žákovi má takový postoj. Důležité je, aby si každý učitel udělal o žákovi vlastní obrázek a nepodléhal prvnímu dojmu.

- **Agrese mezi samci**

Tato agrese se objevuje hned ve dvou věkových obdobích. Poprvé v mateřské škole, kdy chlapci tzv. bojují o to, kdo bude ve skupině rozhodovat, koho budou všichni poslouchat apod.

Právě v předškolním věku se utvářejí scénáře chování, podle kterých se řídíme, a zároveň se vyvíjejí tzv. tři míry v charakteru:

- míra bránění se poškození,
- míra impulzivity,
- míra závislosti na psychologické odměně.

Tyto míry by měly být v rovnováze a měly by se navzájem doplňovat. Bohužel u mnoha dětí je velmi často jedna z těchto tzv. měr zvýšená. Důležitý je fakt, že dítě si z rodiny přinese určité způsoby chování a škola je může pouze usměrňovat, nemůže však jedince převychovat.

²⁸ Suchý, A. *Mediální zlo*. s. 61

²⁹ Martínek, Z. *Agresivita a kriminalita školní mládeže*. s. 38-66

Jedinec se zvýšenou mírou impulzivity

Do této skupiny nelze řadit děti s diagnostikou ADHD, jak se často stává. Jedinci jsou ve své podstatě zdraví, ale i přesto se chováním vymykají normě. Jsou to právě ty děti, které neustále běhají po třídě, vše si přivlastňují. Tyto děti si hledají oběť v nejslabším spolužákovi, na kterého kvůli zbytečným okamžitě startují. Musí být středem pozornosti i za tu cenu, že by někomu jinému ublížily. Právě z těchto dětí se ve školním věku stávají agresori, kteří ne zřídka přistupují k šikaně.

Často kořeny tohoto chování najdeme ve výchovném stylu rodiny. V první řadě se jedná o rodiče, kteří veškerou výchovnou činností nechávají na školských institucích a domnívají se, že paní učitelky zastanou jak vzdělávací, tak výchovnou funkci. Takové dítě nemá od rodičů jakýsi vzor, kam by směřovalo. Ve škole pak dítě má zájem o všechny kroužky, ale žádný ho nebaví, všechno je pro něj nuda. Začne vyhledávat činnosti, které ho často dovedou k sociálně patologickému chování, ať už šikaně, či zařadí ke špatné partě lidí.

Opačným případem je skupina dětí, které mají od svých rodičů naprosto vše, co si řeknou. Nejedná se však o rodičovskou lásku, ale o materiální statky. K takové výchově přistupují nejčastěji rodiče, kteří jsou pracovním vytížení a nemají čas se dítěti věnovat. Aby tento defekt nějak odčinili, zahrnují ho až nesmyslnými dárky. Ať se jedná o hračky, značkové oblečení či dokonce technické vymoženosti, nikdy tyto věci nedovedou dítěti nahradit to nejdůležitější. Pocit, že to co dělají má smysl, jsou v něčem dobří apod. Pokud dítěte dostává vše, co chce, nelze se pak divit, že si věcí ani neváží. Tyto děti mají bezesporu problém s navazováním mezilidských vztahů, jelikož vše posuzují z ekonomického hlediska. Kamarád pro ně je pouze ten, kdo má značkové oblečení, nejnovější typ telefonu apod.

- **Agrese vyvolaná strachem**

Pocit strachu v každém z nás navodí nepříjemný stav a napětí. Dítě se poprvé s tímto pocitem setkává, jestliže se vzdálí od matky. Stejně jako je tomu u zvířat, i člověk, který se cítí něčím ohrožen, se chová agresivně. Jedná se o jakýsi obranný mechanismus. Ve školním prostředí se velmi často setkáváme např. se záškoláctvím, které nepramení z ničeho jiného, než ze strachu ze zkoušení, písemky apod. Ve vážnějších případech se lze setkat s útekem z domova nebo dokonce pokusy o sebevraždu.

- **Agrese dráždivá**

Ve školním prostředí se s tímto typem agrese učitel setkává nejčastěji, když nedokáže určit dětem hranice, kolik toho po nich požaduje, děti nedostanou jasné instrukce, co mají dělat nebo kolik toho po nich učitel vyžaduje. Dítě pak zaujme odmítavý postoj, který v mnoha případech vyústí v reakci pomocí vzteku. Tyto reakce jsou nejčastější příčinou toho, proč dítě zaujímá odmítavý postoj k práci a ke škole celkově.

- **Agrese jako obrana teritoria**

Každý člověk má v životě okolo sebe jakýsi pomyslný prostor neboli teritorium, do kterého nechce nikoho pouštět. Je pro něj symbolem bezpečí a jistoty. Stejně tak ve škole by každé dítě mělo mít svůj prostor, své místo. Čím více se dítě stěhuje z místa na místo, tím více je jeho prosto narušován a dítě se uchyluje k agresivnímu chování, čímž v podstatě brání své teritorium.

Velmi častost učitelky svědky hádky, kdy jeden žák vyčítá druhému, že mu zasahuje na jeho polovinu lavice. Také při situaci, kdy se např. učitel podívá žákovy do aktovky, může dítě zareagovat odmítavě, jelikož brání své teritorium.

Nejčastěji se tento typ objevuje u dětí, jejichž rodiče velmi často střídají partnery nebo bydliště. Dítě si nedokáže za krátký čas vymezit své místo, což může být počátek agresivního chování.

2.2 Agresivita

*„Agresivita je sklon k útočnému či nepřátelskému jednání vůči druhému člověku, skupině osob, instituci nebo sobě samému, související s vnitřní nepohodou, rozpory mezi prožíváním a jednáním jedince“.*³⁰

Agresivitu lze charakterizovat jako dispozici k agresivnímu chování. Člověk, který má velkou míru agresivity, se velmi často uchyluje k agresivnímu chování.³¹

Latinským termínem *aggressivus*, který se překládá jako útočnost, postoj nebo vnitřní pohotovost k agresi, v širším pojetí znamená schopnost organismu použít síly k dosažení nějakého cíle. Dalo by se také říci, že agresivita je dispozice k agresivnímu chování.

Agresivita je trvalý rys osobnosti, který má každý jedinec vrozený, jde jen o to, v jaké míře se projeví. Naprosto každý jedinec je jí vybaven, jen v rozdílné míře. Pokud je

³⁰ Matějček, Z., Dytrych, Z. *Jak a proč nás trápí děti.* s. 46

³¹ Čermák, I. *Lidská agresivita a její souvislosti.* s. 13

někdo vznětlivý, je vybaven větší měrou agresivity, a proto musí své chování často kontrolovat. Tito lidé mají také větší sklony k urážlivosti, vztahovačnosti a navázání mezilidských vztahů je pro ně také obtížnější.

Opakem je jedinec, který má velmi nízkou míru agresivity, velmi často přistupuje na kompromisy, je velmi komunikativní a společenský. Pokud je agresivita používána ve zdravé míře, může nám posloužit k vytvoření autority, zvýšení sebevědomí apod.³²

Antier uvádí, že ve většině případů, je agresivita brána jako něco negativního. Ovšem musíme vzít v potaz fakt, že k člověku neodmyslitelně patří, je jeho součástí a podílí se na vývoji jedince. Z tohoto důvodu agresivní chování nelze zcela odstranit, ale je třeba jho využívat pozitivně.³³

K velmi zajímavým názorům lze zařadit názor Oaklander, který tvrdí, že k agresivnímu chování u dětí, máme přistupovat jako k přirozenému projevu touze o přežití. To, co negativně ovlivňuje agresivní jednání je prostředí, ve kterém dítě vyrůstá.³⁴

Není výjimkou, že ve školním období děti nejvíce baví soutěživé hry, kde mezi sebou porovnávají sílu. Neobvyklé nejsou drobné rvačky o přestávkách, různé hry s pistolemi apod. Rodiče i učitelé mají z tohoto typu agrese většinou obavy, jelikož mají představu, že tento způsob zábavy, kde děti mezi sebou zápasí, v nich vzbuzuje agresivní chování, které v nich zůstane už napořád. Pokud tato agresivita nenarušuje navazování sociálních vztahů a projevuje se pouze u výše uvedených her, je v přijatelné míře a nelze ji považovat za škodlivou.³⁵

Pokud jedinec užije agresivního jednání v případě sebeobrany, lze to akceptovat. Tento model je velmi častý ve školním prostředí. Dítě necítí naprosto žádnou vinu a nechápe, proč by mělo být potrestáno za rvačku se spolužákem, jestliže ten mu předtím nadával. Další případem ze školy může být situace, kdy se samo dítě cítí ohroženo a přistupuje k variantě použít násilí. Je třeba odlišit, kdy je taková situace vyvolaná podnětem reálným a kdy dítě např. útočí na někoho odlišného.³⁶

Je nutné dodat, že jestliže se u dnešních dětí zaznamená agresivní chování, ve většině případů se jedná o děti klinicky zdravé, bez jakékoli duševní poruchy.³⁷

³² Martínek, Z. *Agresivita a kriminalita školní mládeže*. s. 9

³³ Antier, E. *Agresivita dětí*. s. 76

³⁴ Oaklander, V. *Třinácté komnaty dětské duše*. s. 171-172

³⁵ Antier, E. *Agresivita dětí*. s. 76

³⁶ Vágnerová, M. *Školní poradenská psychologie pro pedagogy*. s. 166

³⁷ Řičan, P. a KOL. *Dětská klinická psychologie*. s. 542

Ovšem většinou takto jednají děti, které mají problémy i s učením. Dnes není výjimka, když jsou děti ve školní družině do pěti hodin, jelikož rodiče jsou do večera v práci. Času, který pak tráví společně doma, moc nezbyvá.

Při otázce, co děti sledovaly v televizi často trnu hrůzou, co mi odpoví. Když se dozvím, že šestiletý chlapec má dovoleno dívat se na velmi drsné akční filmy, není pak nic výjimečného, že scény z takovýchto filmů se objevují ve výtvarné tvorbě dítěte nebo snad v jeho chování o přestávkách.

2. 2. 1 Příčiny a vznik agresivity

V dnešní době, kdy je na agresivitu nahlíženo jak pozitivně, tak negativně, nutno říci, že na agresivitu jako takovou má vliv několik faktorů. Hrají zde také roli biologické sociální faktory. Dalo by se říci, že jde o kombinaci určitých výsledků, kdy každý na závěr hraje určitou roli a tím zvyšuje možnost agresivního chování.

Dědičnost

Jestliže u některého dítěte nastane problém ohledně agresivního chování, nelze to hned dávat za vinu jemu samotnému nebo rodičům. Je nutno se poohlédnout po možných zdravotních a vrozených příčinách.

Každý jedinec má určité dispozice k agresivnímu jednání. Někdo v menší a někdo ve větší míře. A právě tato skutečnost nás nutí k tomu, abychom pátrali po příčinách agresivního jednání. Výzkumy, které zkoumaly, jestli za agresivním chováním stojí mimo jiné i dědičnost, byly prováděny na adoptovaných dětech a dvojčatech. Výzkumy odhalily, že jestliže má jeden z členů rodiny zvýšenou míru agresivního jednání, pak je zde možnost jistých predispozic k tomu, aby se i jeho potomci častěji uchýlovali k agresivnímu chování.³⁸

O tom, že genetické faktory hrají v otázce agresivního chování důležitou roli, svědčí i fakt, že některé prameny uvádí, že podíl dědičnosti na míře agresivity je až 60%.

Poměrně zajímavá je teorie Renfrewa, který vliv genetických faktorů na agresivitu připouští v následujících případech. Jedinec, který pochází z normální rodiny, se chová nad míru agresivně i přesto, že rodinné prostředí je zcela v pořádku. Pak je na řadě pátrat po genetickém přičinění. Další možnost nastává, jestliže většina členů rodiny je agresivní. Potom lze hledat vinu jak v genetických faktorech, tak i v prostředí.³⁹

³⁸ Čermák, I. Lidská agrese a její souvislosti. s. 15

³⁹ Martínek, Z. *Agresivita a kriminalita školní mládeže*. s. 10-11

Geny jako takové nemohou za agresivní chování dětí, pouze zajišťují větší pravděpodobnost takového chování. Pokud je ale dítě vychováno v bezproblémové rodině, tyto geny se nemusí ani projevit.⁴⁰

Organické poškození centrálně nervové soustavy

S agresivitou a agresí úzce souvisí limbický systém a kůra mozková. V limbickém systému obsahuje mnoho struktur, které mají úzký vztah k agresivnímu chování. Korové oblasti jsou spojeny se sociálním učením. Jejich poškození vede k nadměrné vnímavosti vůči podnětům z okolí.⁴¹

Další problém může nastat při komplikacích jak v těhotenství, tak u porodu. Může se jednat o řadu úrazů matky, ale především o namáhavý a klešťový porod. Zánětlivá onemocnění v raném věku, mohou zanechat stopu v době změněného chování dítěte. Dítě se začne chovat vznětlivě, je drzé a nepřátelské vůči okolí.⁴²

Sociální faktory

Děti mladšího školního věku tráví nejvíce času s rodinou a ve škole. Je pak logické, že inspiraci pro svůj vývoj čerpají především od rodičů, sourozenců, vrstevníků, kamarádů, učitelů, ale také z médií, kterými jsou dnes a denně obkloповány. Prostředí, ve kterém děti vyrůstají, ovlivňuje jejich chování a jednání.

Rodinné prostředí

Rodina je jeden z nejdůležitějších faktorů, který působí na dítě. Členové rodiny jsou ti, kteří mají dítěti pomáhat v orientaci ve světě, učit ho novým věcem, dávat mu dobrý příklad v chování apod. Pokud tomu tak není, mohou nastat komplikace, které se nejvíce odrazí ve vývoji dítěte.

Děti z rodin, které z jistých důvodů nefungují normálně, se často mohou uchylovat k agresivnímu chování. Jedná se především o děti z rodin alkoholiků, nemocných lidí nebo z rozvedené rodiny. Pokud rodiče jsou alkoholici, je zcela jisté, že dítě nemá hygienické návyky, zásady slušného chování apod. Ve školním věku je dítě ovlivnitelné nejen rodinou, ale také nevhodně zvolenu partou, která jedince stahuje na okraj společnosti a dává mu za příklad špatné chování.

Jestliže jsou vztahy v rodině a mezi rodiči správně, rodiče se navzájem tolerují, komunikují spolu, dávají si najevo vzájemnou úctu a lásku, pak i dítě si vytvoří

⁴⁰ Matoušek, O. Kroftová, A. *Mládež a delikvence*. s. 25

⁴¹ Martinek, Z. *Agresivita a kriminalita školní mládeže*. s. 15-16

⁴² Train, A. *Nejčastější poruchy chování dětí*. s. 18-10

pozitivní představu především o sobě samém. Z rodiny, kde se jen hádají, vše řeší nadávkami, si dítě nemůže odnést nic jiného, než to co vidí doma. Pokud e k sobě doma chovají agresivně, dítě nevidí důvod, proč by se tak nemohlo chovat také, jelikož mu takové chování přijde normální.⁴³

Školní prostředí a vrstevníci

Ve škole každé dítě stráví nespočet času. Je zařazeno do určitého kolektivu, kde si postupem času vytváří vztahy s ostatními spolužáky. V mladším školním věku tyto skupiny nemají tak velký vliv na chování jedince, ovšem s přechodem na druhý stupeň, nabývá skupina kamarádů, parta, velkou moc co se týká ovlivňování jejich členů. Pokud se v partě objeví jedno problémové dítě, které má sklony k agresivnímu chování, je pak velmi pravděpodobně, že i ostatní členové party budou takové vzory chování přejímat. Stejně tak pokud se jedinec od všech odlišuje, je stydlivý a zakřiknutý, mlže se stát obětí šikany.

Nastávají i případy, kdy jedinec je k partě natolik připoután, že téměř ztrácí svou vlastní identitu. Nejdůležitější postavou v partě je vždy vůdce, který udává vzorec chování pro ostatní člen. Všichni k němu vzhlížejí a chtějí být jako on. Jestliže má vůdce agresivní sklony, pak také ostatní členové se k agresivnímu chování ubírají. Každý člen party je do jisté míry ovlivňován, tudíž ztrácí kontrolu nad svým jednáním.⁴⁴

Média

Jen pro ilustraci u mládeže od 10-18 let zabírá sledování televize až 120 minut denně. Okolo 11% z této doby zaujímají reklamy. V činnosti sledování televize, nejdou děti minoritní skupinou. Osoby mladší 18 let, tvoří dnes okolo 37% světové populace.⁴⁵

Nepředstavitelná moc médií se dá vysvětlit mechanismem imitace. Hlavní nebezpečí spočívá především v tom, že díky televizi je možné manipulovat s informacemi, zlehčovat situace, utlačovat do pozadí důležité informace apod. Jestliže budeme souhlasit s tvrzením, že televize ovlivňuje tímto způsobem člověka, pak je zcela jasné, že se převážná část populace domnívá, že sledování násilných scén vyvolává agresivní chování.⁴⁶

Agrese, kterou dítě uvidí v televizní obrazovce, může sloužit jako vzor k napodobení, jelikož malé dítě nedokáže rozlišit mezi fikcí a realitou. Pokud jedinec vidí dnes a denně

⁴³ Train, A. *Nejčastější poruchy chování dětí*. s. 48

⁴⁴ Martínek, Z. *Agresivita a kriminalita školní mládeže*. s. 72-74

⁴⁵ Duspiva, Z. <http://blisty.cz/art/15104.html>

⁴⁶ Čermák, I. *Lidská agresivita a její souvislosti*. s. 90

v televizi, na internetu agresivní jednání, proč by mu mělo takové chování připadat nějak zvláštní. Jeví se mu naprosto jasné, že hrdina ve filmu, který použije násilí pro dosažení dobra, jednal správně.⁴⁷

Televize se zdá mnoha rodičům jako dokonalý prostředek k zahnání nudy a navíc dokáže dítě pomocí obrazu a zvuku zabavit na velmi dlouhou dobu. Bohužel v dnešní době nejsou na špici popularity pohádky, ale především seriály a filmy, kterých v programu najdeme nespočet, a v mnoha případech se jedná o filmy s násilnou tematikou. Není výjimka, že takové pořady běží v odpoledních hodinách, tudíž dítě když přijde ze školy, má poměrně snadný přístup k nevhodným pořadům. Pokud takovéto pořady sledují dospělí, dokážou oddělovat realitu od fikce. Dítě v mladším školním věku tuto schopnost zatím nemá, proto v akčním hrdinovi vidí vzor a jeho chování chápe jako správné.⁴⁸ V psychologii se jedná o situaci, kdy se dítě začne ztotožňovat s hrdinou, neboli jev zvaný pod-distancování či nedistancování.⁴⁹

Velmi zajímavý je názor, že děti sledují pořady z toho důvodu, aby věděly co je právě in, co se nosí za oblečení. To vše proto, aby si udrželi místo v partě a nestaly se středem posměšků. Často se dnes setkáváme se situací, kdy se dítě obléká, napodobuje svou oblíbenou celebritu ze seriálu apod. Také přejímá její chování, které v mnoha případech nemá moc společného se slušným chováním.⁵⁰

Dnešní rodiče mají znatelně méně času na své děti oproti dřívější době. Na faktu, že tzv. „odložíme“ dítě na chvíli k televizi, není nic špatného, ač by to tak mohlo působit. Negativní následky může mít až výběr pořadů, které bude dítě sledovat. Někteří rodiče přistupují k metodě, kdy určité televizní pořady zablokují. Ovšem tento způsob ochrany není zatím moc rozšířený. „V USA byl navržen technický prostředek k zamezení přístupu dětí k nežádoucím pořadům, zvaný V-chip. Jde o typ inteligentního rodičovského zámku, který bez znalosti kódu odepře přístup k pořadům, které nesou označení příslušného rizika.“⁵¹

Na závažný problém upozorňuje ve své knize Erb. Dnešní děti nechápou smrt jako něco co existuje, co je reálné a potká každého z nás. V mnoha filmech není současně

⁴⁷ Martínek, Z. *Agresivita a kriminalita školní mládeže*. s. 78

⁴⁸ Suchý, A. *Mediální zlo*. s. 131-132

⁴⁹ Ingarden, R. *O poznávání literárního díla*. s. 144

⁵⁰ Helus, Z. *Dítě v osobnostním pojetí*. s. 78-79

⁵¹ Musil, J. *Elektronická média v informační společnosti*. s. 110

spojováno násilí s utrpením oběti, což způsobuje, že děti nemají soucit, neumějí vnímat utrpení druhých.⁵²

Ochrana pře negativním vlivem je v ČR řešena formou speciálních zákonů, neboli mediálním zákonem a zákonem o regulaci reklamy. Společná věková horní hranice pro definování negativních vlivů reklam, je u nás stanovena na 18 let. Např. ve Švédsku se tyto hranice zadně liší – je zcela zakázána reklama pro děti do 12 let a je zákaz vysílání reklam před a po dětských pořadech.⁵³

Středoškolský pražský učitel prezentuje poměrně zajímavé názory ohledně vlivu médií. „*U malých dětí stačí pouhý zákaz, ovšem u starších dětí zákazy a cenzura nic neřeší. Rodič by měl jít příkladem a své dítě uchránit před násilnými nebo erotickými scénami, kontrolovat jeho volnočasové aktivity apod.*“⁵⁴

3. Vliv médií

„*Problém agrese v médiích je iritujícím tématem, vyvolává morální rozhořčení u jedněch a pochyby o síle vlivu médií na psychiku u druhých.*“⁵⁵

Typickým příkladem krátkodobého účinku na jedince či společnost je kolektivní reakce na určitý v obsah, v určitém médiu. Nejčastěji se jedná o vyvolání hromadného strachu. Média také mohou částečně přispět ke změnám ve společnosti, mohou ovlivnit povahu hodnot a chování. Bezpochyby média mají vliv na to, co bude hlavním tématem ve společnosti. Co se týče dlouhodobého vlivu médií na jedince, dalo by se říci, že média nabízejí určitý vzorec chování. Mezi krátkodobé účinky řadíme především přesvědčovací kampaně ať už politické, reklamní atd.⁵⁶

Každé médium má nepochybně vliv na společnost. V obchodě si vybereme výrobek, který jsme viděli v nejnovější reklamě, sledujeme předpovědi počasí, abychom věděli, jak se máme obléct apod.

⁵² Erb, H. *Násilí ve škole a jak mu čelit*. s. 35-36

⁵³ Duspiva, Z. <http://blisty.cz/art/15104.html>

⁵⁴ http://www.martinkos.estranky.cz/clanky/zivotpopis/vliv-medii-na-deti-a-mladez_.html

⁵⁵ Čermák, I.: *Lidská agrese a její souvislosti*. s. 91

⁵⁶ Pánková, L.: *Právo, média a násilí*. Diplomová práce. s. 11

3.1 Účinky vlivu médií

Není pochyb o tom, že dnešní děti mají větší výběr z akčních her na PC, více otevřených možností na internetu a také v televizi se objevuje čím dál více násilných scén. Nyní přichází otázka, zda právě u těchto dětí bude pozorováno agresivní chování.

Je dokázáno, že média mají vliv na naše chování, jednání, myšlení. To, že dítě v televizi vidí, že se „hodný“ hrdina brání agresivním chováním nebo ví, že aby postoupilo do dalšího kola ve hře, musí zabít desítky policistů, v něm zanechává pocit, že takové jednání nemůže být tedy špatné. Dítě si tyto hrdiny zaškatulkuje jako ty, co chrání slabé, bezmocné. Následně ve škole nastane podobná situace jako v akčním filmu a projeví se tzv. „oživení scénáře násilí“. Dítě si začne klást otázky: „Jak by se zachoval akční hrdina?“ V podstatě jediné řešení je, že rodiče budou mít přehled o tom, co jejich děti v televizi sledují a jaké počítačové hry hrají.⁵⁷

Účinky mediálního vlivu mohou být následující:⁵⁸

- *potvrzující účinek*: média potvrzují určité domněnky a tím se z nich stává pravdivá informace. Zde nastává velké riziko zkreslování.

- *zesilující účinek*: média se věnují jedné věci a tím na ní poutají pozornost

- *z necitlivující účinek*: z témat, která byla dříve tabu, se postupně stává téma naprosto běžné (nahota)

- *nastolování témat a agendy*: média nám předkládají témata, o která bychom se zajímat měli a přidávají tak na jejich důležitosti.

„Když se děti dívají na násilí v akčních filmech, bývají nápadně hodné. Ale jak to působí na jejich duševní vývoj?“ Tuto otázku položil v roce 1993 kongres Spojených států předním americkým badatelům. Od všech dostal následující odpověď: „*Děti obojího pohlaví, každého věku, každé rasy, z každé společenské vrstvy, na každém stupni inteligence mohou být ovlivněny sledováním násilných pořadů na obrazovce.*“⁵⁹

Samozřejmě jsem si vědoma, že tato odpověď byla řečena před skoro deseti lety, ale myslím si, že je velmi nadčasová a v neposlední řadě pravdivá.

⁵⁷ Martínek, Z.: *Agresivita a kriminalita školní mládeže*. s. 78-80

⁵⁸ Pospíšil, L. Závodná, L. S.: *Mediální výchova*.

⁵⁹ Řičan, P. Píthartová, D. *Krotíme obrazovku*. s. 18-19

4. Média a jejich rozdělení

V dnešní době jsou média neodlučitelnou součástí života každého z nás. Přinášejí nám jak negativní, tak pozitivní zprávy z celého světa, jsou nedílnou složkou našeho volného času. Média jsou ve své podstatě prostředek k poznání světa.

4.1 Pojem média

Pod tímto pojmem si každý vybaví televizi, rozhlas, tisk, internet. Ovšem slovo „médiu“ zahrnuje velmi mnoho významů a často se užívá ve vědních oborech, kde by ho málo kdo hledal.

Termín „médiu“ pochází z latiny a nejčastěji se překládá jako prostředník, zprostředkovatel. Nelze tento pojem vyčlenit pouze do roviny sociální komunikace. Často je používám v přírodních vědách, jakou jsou fyzika, chemie, biologie. Obory, které se věnují sociální komunikaci, vykládají tento pojem jako něco, co zprostředkovává někomu nějaké sdělení, přenáší informace mezi lidmi. Jedná se tedy o **médiu komunikační**. Mezilidská komunikace by bez jistého prostředníka nebyla možná, proto se často jako médiu označuje i přirozený jazyk.⁶⁰

Média dělíme do dvou velkých skupin. Na média **primární komunikační** a média **sekundární**. Jako primární lze označit tzv. kódy, tedy zprostředkovatele sdělení mezi účastníky komunikace. Jak už bylo řečeno, jedná se např. o samotný přirozený jazyk. S vývojem techniky je nutný také vývoj médií, která budou sdělení přenášet na delší vzdálenosti a zaznamenávat je. Právě takto by se dala formulovat sekundární média. Počátek lze spatřit v pravěkých nástěnných malbách, dále sem můžeme zařadit písmo, tisk, a v neposlední řadě moderní analogové či digitální nahrávání a především počítačové sítě.⁶¹

4.2 Rozdělení médií

V typologii, nebo-li rozdělení médií, se mnohdy setkáváme s rozličnými názory. Média lze dělit do několika skupin podle mnoha hledisek.

⁶⁰ Jiráková, J. Köpplová, B.: *Média a společnost*. s. 16

⁶¹ Jiráková, J. Köpplová, B.: *Média a společnost*. s. 17

Nejčastěji se však setkáváme se dělením do dvou velkých skupin a to na média *tištěná* a média *elektronická*.

Další, méně časté dělení:

- a) Podle způsobu šíření
 - elektronické (televize, zvukové nahrávky....)
 - tištěné (noviny, knihy, časopisy)
- b) Podle typu společenských vztahů
 - masová (noviny, časopisy, rozhlas, televize, knihy)
 - interpersonální (ICQ, email, telefon, chat, skype, dopis...)
- c) podle způsobu financování
 - veřejnoprávní
 - komerční (financována předně z reklam)

Základní rozdělení médií: ⁶²

- média primární a sekundární

Primární média jsou datována do roku 1500, kdy se jednalo o psanou kulturu. Oproti tomu sekundární média jsou novější a v dnešní době nazývána jako média masová.

- média masová a interpersonální

(Interpersonální média zajišťují komunikaci mezi dvěma osobami, které k sobě mají jistý vztah. Jedná se především o dopisy a emaily. Masová média jsou taková, kdy komunikace směřuje od jednotlivce k publiku, nebo li mase. Tato média jsou zajisté obsáhlejší než interpersonální, mezi nejznámější lze zařadit noviny, televizi, knihy, časopisy apod.

- média podle smyslu lidského vnímání

Jestliže je využíván sluch, jedná se o telefon, rozhlas. Pokud vnímáme zrakem, můžeme mezi média zařadit knihy, časopisy, dopis. Specifické je vnímání médií pomocí hmatu, kam bezesporu musíme zařadit Braillovo písmo. Při zapojení více smyslů najednou se jedná asi o nejrozšířenější médium, a to televizi, kdy zapojujeme zrak i sluch současně.

4.2.1 Tištěná média

„Prvním skutečně masovým médiem byl tisk, který se v některých zemích (především v USA a Francii) rozvíjel se stále větší rychlostí zhruba od první třetiny 19. století.

⁶² Jirák, J., Kopplová, B. *Média a společnost*. s. 18-23

V dalších zemích (např. v Německu, Anglii, ale také Rakousku-Uhersku) se masový tisk ustavoval postupně od druhé poloviny 19. století s určitým zpožděním“ ...⁶³

Když v roce 1450 Johannes Gutenberg vynalezl tisk, jednalo se o velký průlom v oblasti tištěných médií. V době středověku se tištěná média, především tedy knihy, věnovala náboženské tematice. Později přibyla témata politická apod. V dnešní době nejsou tištěná média pouze zdrojem informací, ale představují jistou formu relaxace, vzdělávání a trávení volného času. Do tištěných médií řadíme hlavně **knihy**, **časopisy**, **noviny** a v poslední době velmi moderní záležitost, a to **comics**.

Knihu lze považovat asi za nejvíce rozšířené médium. Můžeme rozlišit nespočet žánrů, od beletrie, přes fantasy, až po knihy, které slouží ke vzdělávání, tedy učebnice. Ovšem dnešní otázka „vztahu děti a knihy“ je stále nevyřešená. S vývojem techniky se dnešní mládež raději ubírá k internetu místo knihy. Na základní škole, by děti měly být vedeny ke čtení a měl by se u nich vzbuzovat zájem o literaturu. Ovšem v době, kdy je v podstatě každá dětská kniha zfilmovaná, si raději dítě pustí film a pak číst knihu se zdá, jako zbytečné. Typický příklad bych spatřovala ve fenoménu zvaném Harry Potter. Snad každý žák základní školy viděl všechny díly, ale jak vypadá obal tohoto trháku, ví už málo kdo z nich.

Knihu lze charakterizovat následovně:⁶⁴

- velký počet výtisků (specifické pro každou knihu)
- svázané stránky (pevná, měkká vazba)
- svoboda publikování
- charakter spotřebního zboží
- individuální využití

Noviny můžeme považovat za médium, které nám přináší informace z mnoha oblastí. Jako předchůdce novin lze uvést letáky, která mají jediný záměr, a to dávat nám stručné a jasné informace. První noviny se soustředily především na inzerování, informování a v neposlední řadě na pobavení či relaxaci.

Mc Quail charakterizuje noviny takto:

- časté a pravidelné výtisky (denní, týdenní, měsíční, apod.)
- informační obsah (vzhledem k prostědělovací funkci)
- zbožní charakter

⁶³ Jiráček, J., Kopplová, B. *Média a společnost*. s. 29

⁶⁴ Mc Quail, D.: *Úvod do teorie masové komunikace*. s. 33

- určitá svoboda
- působení ve veřejné oblasti

Jisté specifikum zaujímá tzv. „*masový tisk*“. Jedná se o noviny, které se rozšiřují především pomocí pouličního prodeje a jsou určeny masovému publiku. Další odlišností od klasických novin je velmi nápadná grafická úprava, která má za úkol na první pohled přilákat co nejvíce čtenářů. Obsah tohoto tisku je také odlišný, najdeme zde hlavně kriminální příběhy a zajímavosti z života politiků a celebrit. Důležitou roli hraje také stylizace, kdy se jedná především o krátké texty s užitím vulgárních výrazů. V České republice známe masový tisk pod pojmem „*bulvár*“. K jeho rozvoji dochází hlavně od druhé poloviny dvacátých let 20. století.⁶⁵

Comics lze považovat za médium, které je u dětí velice oblíbeno. Svou popularitu, si dle mého názoru, nejspíše získal formou, jakou příběhy podává. Dítě upoutá text v bublinách doprovázen velmi zajímavými kresbami a pestrou škálou barev. Myslím si, že v mnoha případech, kdy dítě má ke knihám odmítavý postoj, se dá comics využít jako předchůdce samotné knihy.

4.2.2 Hudební nahrávky

Velmi často se na hudební nahrávky zapomíná v souvislosti s médii. Přitom toto médium má kořeny v dávných dobách. Odjakživa si lidé zpříjemňovali chvíle zpěvem, postupně se přidaly hudební nástroje. Pak už byl jen krůček k dnes velmi výdělečnému odvětví průmyslu, a to nahrávacímu. Od 60. let minulého století se hudební nahrávky začaly šířit celým světem a dodnes je lze považovat za velmi rozšířené médium.⁶⁶

Hudební nahrávky jako média vystihuje Mc Quail následovně:

- rozmanitá typologie příjmů
- publikum mladšího věku
- organizační fragmentace
- velké možnosti technologie nahrávání a příjmů

V dnešní době si málokdo pustí gramofonové desky nebo magnetofonové nahrávky. Moderní doba umožnila s vývojem techniky vymoženosti, jako jsou např. MP3 a MP4 přehrávače.

Podle mého názoru, může stejně tak jako násilný film, ovlivnit dítě vulgární text písně. Především v dnešní době, kdy oblibu u mladých zaujímá jednoznačně zahraniční hudba,

⁶⁵ Jirák, J. Köpplová B.: Média a společnost. s. 30

⁶⁶ Mc Quail, D.: *Úvod do teorie masové komunikace*. s. 39-40

kteřé většina posluchačů ani pořádně nerozumí. Stejně tak, jako rodiče často dohlížejí na to, co jejich dítě sleduje v televizi, měli by se zajímat i o to, jakou hudbu preferuje.

4.2.3 Rozhlas

Vznik rozhlasu jako média se datuje zhruba před šedesáti lety. Za jeho předchůdce je nejčastěji označován telefon a telegraf. Důležitým znakem rozhlasu je velká regulace, kontrola a udělování licencí veřejnými institucemi.⁶⁷

Mc Quail za hlavní znaky rozhlasu považuje:

- národní a mezinárodní charakter
- rozsáhlá regulace
- nespočet podob obsahu
- náročné technologie a organizace

4.3 Masová média

S nadsázkou můžeme říci, že to víme o okolním světě, nám přinášejí právě masová média. Těžko si dnes dokáže někdo představit život bez nich. K tomu, abychom se před médii mohli zároveň bránit, by každý vzdělaný člověk měl být mediálně gramotný.⁶⁸

Otázky ohledně vlivu masových médií se s jejich vývojem stále častěji objevují v mnoha debatách. S narůstajícím rozvojem technologií jsou tyto otázky dle mého názoru na místě.

Masová média lze také považovat za novější formu lidské komunikace, kdy jeden účastník vstupuje do komunikace jako vysílatel a druhý jako příjemce. A právě tím jsou skupiny lidí, kteří se navzájem neznají. Tvoří pak anonymní publikum, nebo li „masu“. Mají za úkol informovat, bavit, přesvědčovat.⁶⁹

Obecně mezi média patří televize, film, knihy, časopisy, noviny, rozhlas, CD, magnetofonové nahrávky a v poslední době především počítačové sítě (internet). Z tohoto důvodu lze média chápat jako technický prostředek sdělení.⁷⁰

⁶⁷ Mc Quail, D.: Úvod do teorie masové komunikace. s. 38-30

⁶⁸

<http://clanky.rvp.cz/clanek/o/z/540/Pro%C4%8D/20pot%C5%99ebujeme/20medi%C3%A1ln%C3%AD/20v%C3%BDchovu.html/>

⁶⁹ Jirák, J. Köpplová, B.: *Média a společnost*. s. 21

⁷⁰ Pospíšil, J. Závodná, L. S: *Mediální výchova*. Kralupy na Hané. Computer media, 2009

Masová média jsou otevřena všem účastníkům komunikace, tudíž jejich ovlivnění společenských vztahů je patrný. Představují vlastní typ komunikace (mediální komunikace), pro kterou jsou stěžejní následující tři aspekty: ⁷¹

- a) Každé médium obsahuje jisté technologie a je jimi utvářeno.
- b) Média lze zařadit mezi společenské instituce, jelikož mají vliv na utváření a formování společenských vztahů.
- c) Média zasahují do utváření kulturního prostředí.

Výše uvedené aspekty se významně podílejí na procesu, který představuje podstatu mediální komunikace – tedy na mediaci.

4.3.1 Funkce masových médií

Pod pojmem funkce masových médií, si představujeme, jaký účel média mají mít a jaký ve skutečnosti mají a z jakého důvodu vůbec existují.

Zde uvádím jedno z mnoha rozdělení funkce médií:

a) Informační funkce

- pomáhají příjemci utvořit si představu o dění ve světě všeobecně, představu o politickém dění. Informační funkce předkládá publiku určitý pohled na svět, což může být často manipulující. Patří sem především zpravodajství, reportáže.

b) Zábavná funkce

- má za úkol pobavit, rozptýlit a potěšit. Pomáhá publiku uniknout od každodenních problémů. Přebývá především u mladšího publika, kde je často upřednostňována před ostatními funkcemi. Mezi nejvyhledávanější patří hudby, filmové a hudební klipy, sportovní přenosy.

c) Komerční funkce

- cílem této funkce je spolufinancování provozu médií. Mezi základní typy patří reklama, sponzoring a v dnešní době stále se rozšiřující teleshopping. ⁷²

Toto rozdělení je poněkud rozdílné od rozdělení, které uvádí Mc Quail ⁷³:

⁷¹ Jirák, J. Köpplová, B.: *Média a společnost*. s. 41

⁷² Musil, J.: *Sociální a mediální komunikace*. s. 66

⁷³ Mc Quail, D.: *Úvod do teorie masové komunikace*. s.

Informační a zábavná funkce se u obou autorů shoduje, ovšem komerční funkci Mc Quial neuvádí. Oproti tomu přibývají následující funkce médií:

d) Kulturní funkce

- předkládají příjemci podklady, v nichž se odráží naše kultura, zachycují současný stav kultury společnosti a v neposlední řadě podporují změnu a růst společnosti i osobnosti jako takové.

e) Sociální funkce

- média poskytují příklady ze společenského publika, které ovlivňují naši socializaci. Právě tato funkce může často být tou, která nás negativně ovlivňuje.

f) Politická funkce

- v médiích lze nalézt informace o politické situaci, aktivitách a tématech. Díky médiím se stále více veřejnosti o politickou situaci zajímá, jelikož jim předkládají informace pro laiky. Názor publika je pro politiky velice důležitý.

Nejčastěji se přiklání ke spojení těchto funkcí, jelikož každá má své opodstatnění. Jako velmi důležitá funkce se mi právě v dnešní době jeví funkce komerční. Domnívám se, že většina lidí si tuto funkci nepřipouští, ačkoli s ní přicházíme v podstatě nejčastěji do styku. Reklamy a teleshoppingy se na nás hrnou z každého vysílání v jakoukoli hodinu.

4.3.2 Význam masových médií

O stále narůstajícím významu médií nemůže být pochyb. S vývojem moderní společnosti, mají masová média stále větší význam. Příčinu lze hledat v tom, že média jsou:

- nejjednodušší a nejužívanější **prostředek k proslavení**, či zviditelnění jisté osoby,
- **zdrojem moci** – slouží k prosazování názorů, přesvědčování společnosti,
- **nástrojem**, který nám ukazuje kultury jiných zemí, informuje nás o dění v celém světě

Masová média lze považovat za jedno z nejrozšířenějších a nejvíce prosperujících průmyslových odvětví. Tvoří velkou část trávení volného času a ať chceme nebo ne, každého z nás se jistým způsobem týkají.⁷⁴

4.4 Preferovaná média mládeží

Jelikož se zabývám otázkou vlivu médií na agresivitu dětí, považuji následující tři média za nejrizikovější. Televize, počítač a internet jsou média, ke kterým má v dnešní době přístup prakticky každý. Ať už v domácnosti nebo v dnes velmi populárních internetových kavárnách. U dětí mají tyto média oblibu bezesporu také proto, že je např. méně náročně sledovat film, než číst knihu, kdy se jedinec musí soustředit.

Výše uvedená média se řadí mezi tzv. „*multimédia*“. Jedná se o současný přenos textu, obrazů, zvuku, animace a videa s cílem předání informací. Multimédia patří k novějším systémům, které se již několik let vyvíjejí a mají před sebou určitě nemalou budoucnost.⁷⁵

Televize

„Je pravda, že televize odnaučuje děti číst a navyká je pohledu na násilí jako na samozřejmost?“⁷⁶

Tato otázka je velmi těžko zodpověditelná. Nemyslím si, že děti, které se dívají na televizi, musí nutně být negramotní v oblasti čtení.

Co je na tomto médiu tak jedinečného, že v dnešní době existuje velice málo domácností, které alespoň jednu televizi nemají? Oproti jiným médiím nám televize dokáže až neuvěřitelnou rychlostí přinést mnoho informací, aniž by se člověk musel nějak na přenosu podílet. Zcela jistě ne pomocí televize. Je pak nasnadě, že se vedou stálé debaty o špatném vlivu televize na mládež.⁷⁷

Počítač a počítačové hry

Osobně bych počítač zařadila mezi médium, bez kterého si dnes život umí představit málokdo. Co se týče počítačových her, nejsem zrovna nadšenec, který by měl doma jejich sbírku, ale zásadně je neodmítám. Dnešní děti a mládež nezřídka počítač ovládají o dost lépe, než dospělí.

⁷⁴ Mc Quail, D.: *Úvod do teorie masové komunikace*. s. 21

⁷⁵ Sokolowsky, P. Šedivá, Z.: *Multimédia součastnost budoucnosti*. s. 15

⁷⁶ Blažek, B. *Tváří v tvář obrazovce*. s. 7

⁷⁷ <http://blisty.cz/art/15104>

Stejně tak, jako se v minulých stoletích museli lidé naučit číst, psát a počítat, tak v dnešním světě by měl být každý počítačově gramotný. Nejedná se pouze o jedince, kteří s počítačem přicházejí do styku v zaměstnání, ale také o studenty, jelikož dnešní systém např. vysokých škol si zakládá na práci s počítačem. Nemálo dospělých se novým technologiím brání, avšak není výjimkou, že již od druhého ročníku ZŠ většina dětí navštěvuje kroužek počítačů.⁷⁸

„Ne počítačové hry, ale počítače jsou de facto dospělými považovány za agresivní. A nikoli svou tematikou, ale komunikační situací, kterou navozují...Jednou větou: když si dospělí stěžují, že počítačové hry svou tematikou vychovávají děti k agresivitě, vadí jim ve skutečnosti to, že kvůli počítačům ztrácejí nad dětmi část své moci.“⁷⁹

Proč je počítač a počítačové hry tak oblíben u dnešní mládeže? Snad možná právě proto, že hráči unikají od reality do světa, kde je vše dovoleno, do kybernetického světa. Zde mohou prožít to, co jinde ne, oprostít se od všedních starostí. Rodiče by neměly dětem práci s počítačem zakazovat, naopak. Pomáhat dětem se počítač učít ovládat a podporovat je ve zdokonalování v práci s ním.⁸⁰

Druhy počítačových her

V nabídce specializovaných obchodů lze sehnat nespočet her, které se rozdělují podle obsahu a zaměření. Počítačová hra není dnes nejlevnější záležitost, proto většina dnešní mládeže volí nelegální cestu, stahování z internetu. Neuvědomují si však, že se jedná o porušení autorských práv.

- *Sportovní* – oproti reálnému světu nepotřebuje hráč fyzické schopnosti na to, aby se stal hráčem jakéhokoliv sportu. Může hrát individuální sporty jako např. tenis a golf nebo se zapojit do týmu hokejistů, fotbalistů apod. Na trhu nalezneme hry letní tak zimní, jako je např. snowboarding, který je v poslední době velmi populární hra. Jedinci, kteří nejsou na sport zvláště nadaní, si často hraní těchto her zvyšují sebevědomí.
- *Závodní* – zajišťují nevídaný zážitek v podobě řízení těch nejluxusnějších vozů, které by si málokterý hráč mohl dovolit. Nejedná se pouze o auta, ale také o motorky, letadla nebo dokonce helikoptéry. Jedná se o velmi věrohodné situace, které mnohdy připomínají dnešní uspěchaný provoz.

⁷⁸ De Fleur, M. L. Ball-Rokeach, S. L.: *Teorie masové komunikace*. s. 342

⁷⁹ Blažek, B. *Tváří v tvář obrazovce*. s. 58

⁸⁰ Blažek, B.: *Tváří v tvář obrazovce*. s. 59

- *Akční* – při těchto hrách zažívají hráči ohromný adrenalinový zážitek. Hry jsou inspirovány akčními filmy a hrdiny. Hráči musí překonat určitý počet misí, aby postoupili do dalšího a většinou složitějšího kola. Právě tyto hry jsou často kritizovány pro svou násilnost a používání zbraní.
- *Logické* – jedná se o různé typy bludišť. Jedinec musí zapojit logické myšlení, aby překonal překážky a dostal se do těžších kol.
- *Strategické* – poměrně specifický, ale velmi oblíbený typ her. Hráč může stavět město, vlastnit dům s rodinou, která se rozrůstá, či dokonce podnikat ve virtuálním světě. Nalezneme zde také historické hry nebo souboj vesmírných světů.
- *Adventury* – dobrodružné hry, kde pomocí jedné postavy nebo vícečetné skupiny plní dané úkoly, stírá předměty, pomocí nichž plní úkoly a dostává se do vyšších levelů. Mohou se zde objevit i prvky fantasy.
- *Multiplayerové hry* – několik hráčů pomocí internetu vytvoří týmy, hrají proti jiným týmům apod.
- *Didaktické hry* – hrou formou umožňují procvičení prakticky ze všech předmětů. Určitá látka je podána zábavnou formou tak, aby jedinec neměl pocit, že se „učí“. Tyto hry nejsou tak oblíbeny jako ty výše uvedené.

„Počítačová hra může sloužit především pro pobavení, avšak i k rozvoji znalostí, smyslu a myšlení.“ Stejně tak, jako nejsou reálné počítačové hry, není např. reálná ani hra „Člověče nezlob se“. Výše zmíněné didaktické hry mají výchovně-vzdělávací charakter a doplňují tak velké množství stolních her apod. Jsou pro dítě to zajímavější, jelikož představují zábavu, ale zároveň se u nich rozvíjí tvořivost, strategické myšlení a samozřejmě počítačová gramotnost. Didaktické hry jsou specifickou formou edukačního softwaru, které lze využít ve škole, zájmových kroužcích i doma.⁸¹

Počítačové hry, jsou jakési zaplnění volného času, dá se jim propadnout a hrát je několik hodin v kuse. Čím více se do hry vžijeme, tím více jsme na ni závislí. Těšíme se, až budeme moci zapnout počítač a dokončit misi, dostat se do těžšího kola...

Internet a sociální sítě

⁸¹ http://www.jtie.upol.cz/clanky_1_2009/dostal.pdf

Tyto dva typy sociálních sítí, můžeme zařadit mezi ty nejnovější. Internet v dnešní době využívá prakticky každý člověk. Facebook je moderní záležitost především mladší populace, ovšem stále narůstá počet starších uživatelů.

Internet

Historie internetu začíná zhruba v 60. letech minulého století, ovšem průlom nastal v letech osmdesátých, kdy byl navržen dodnes používaný systém WWW (World Wide WEB). Je jedinečný právě pro svou schopnost přenášet informace navzájem mezi počítači. Uživatelé internetu mají v podstatě neomezené komunikační možnosti s uživateli z celého světa, a také proto šíření tohoto média nabralo neuvěřitelnou rychlost. Na začátku roku 2009 se počet uživatelů internetu v ČR vyšplhal na 50% populace.⁸²

Proč si internet získal tolik fanoušků po celém světě? Co je na něm tak jedinečného? Snad právě to, že nám poskytuje nevídané množství informací, komunikaci s celým světem, zábavu.

Jako vysokoškolský student, mohu sama potvrdit, že studium bez přístupu k internetu si ani neumím představit. Nalézáme zde mnoho potřebných informací ať už pro pracovní účely nebo jen z vlastní iniciativy. Je to také jistý způsob trávení volného času, pro někoho i relaxování. Díky internetu máme možnost komunikovat s rodinou, přáteli, kteří jsou „na druhém konci světa“, posílat si fotografie, videa...Jednou z nejvyužívanějších funkcí internetu je poslech hudby pomocí online radií.

Neexistuje snad jediný typ informací, které bychom zde nenašli. A právě proto je nutné zmínit i negativní stránku tak „dokonalého“ média. Jde především o otázky autorských práv, soukromí, důvěrných údajů, snadnému přístupu na pornografické stránky. Z tohoto důvodu se také často vedou diskuze ohledně důvěryhodnosti informací, které na internetu získáme.

Rodiče by měli mít přehled o tom, co jejich dítě na internetu vyhledává, kolik času zde tráví apod. Škola by v tomto směru měla mít vzdělávací funkci nikoli však podle mého názoru výchovnou.

5. Média a volný čas dětí

Média (kniha, časopis, televize, internet, počítač, rozhlas) dnes neodmyslitelně patří k jedné z nejoblíbenějších volnočasových aktivit dětí. O tom, jak bude dítě základní

⁸² Musil, J.: *Sociální a mediální komunikace*. Praha. UJAK, 2010.

školy trávit volný čas, by rozhodně nemělo rozhodovat samo. Hlavní slovo, by zde měli mít také rodiče. Měli by podporovat dítě v jeho zájmech a zajistit tím, aby se z nudy nedostalo do určitých problémů. Osobně si myslím, že každé dítě by mělo navštěvovat alespoň jeden zájmový kroužek. Řada rodičů na to, zda přihlásí dítě na ten a ten kroužek argumentuje faktem, že z finančních důvodů si to nemohou dovolit. Ovšem sama z praxe vím, že na mnoha školách je nějaký kroužek zdarma, anebo položka, kterou by rodiče měli zaplatit, je v podstatě symbolická částka. Jiná situace je v případě, kdy si rodiče na svém dítěti kompenzují to, čeho oni nedosáhli. V takové chvíli má dítě nadměrné množství aktivit, většina z nich ho nebaví, jelikož se jim nemůže věnovat na plno a často také ustupuje do pozadí škola před tréninkem apod. Dnešní děti mají několik možností jak a kde trávit volný čas. Dalo by se říci, že minimálně půlka dětí základní školy, navštěvuje také školní družinu, kde mají vždy naplánované nějaké aktivity, tudíž neprosedí celé odpoledne u počítače nebo u televize.

Volný čas by měl u každého plnit funkci relaxační, rozvojovou a rekreační. Volným časem je myšlen čas, kdy jedinec svobodně na základě svých zájmů a pocitů volí činnost. Samozřejmě v období věku, kdy dítě navštěvuje základní školu, je volný čas do jisté míry organizován rodiči.⁸³

5.1 Fenomén sociálních sítí

„ Největší skupinou uživatelů donedávna tvořili mladí lidé ve věku do 25 let, nicméně s posunující se věkovou hranicí těch „prvních“ se posunuje i věková hranice ostatních uživatelů. V současnosti toto platí zejména pro USA, ale vzhledem k počtu uživatelů z řad českých studentů, se stejný trend dá očekávat i u nás.“⁸⁴

Česká republika se řadí na 42. místo z 213 zemí světa s počtem 3 430 900 uživatelů facebooku. Z toho 8% tvoří uživatelé ve věku od 13 do 15 let.⁸⁵

Facebook je celosvětovým fenoménem. Je a bude. Objevují se názory, že jednou zanikne sám, ale také názor, že je nesmrtelný.⁸⁶

Facebook je jedna z nejrozšířenějších sociálních sítí. Dnešní děti na ní tráví poměrně dost času. Počet uživatelů na facebooku rapidně roste. Tato sociální síť je volně přístupná všem, ovšem dle licenční smlouvy, by se zde nemohli registrovat uživatelé

⁸³ Sak, P. *Proměny české mládeže*. s. 132

⁸⁴ Kulhánková, H. Čánek, J. *Fenomén facebook*. s. 10

⁸⁵ <http://www.socialbakers.com/facebook-statistics/czech-republic>

⁸⁶ Kulhánková, H. Čánek, J. *Fenomén facebook*. s. 6

mladší 13 let. K tomu, aby se na síť dostali i mladší uživatelé, stačí „pouze“ při registraci zadat nepravdivé informace o datu narození. Což je dle mého názoru pro mnoho dětí ten nejmenší problém.⁸⁷

Po registraci si každý uživatel nastaví svůj účet. A právě v tomto, na první pohled neškodném aktu, je spatřován největší problém. Většina dětí si neuvědomuje, jak nebezpečné je v dnešní době uvádět na takoveto síť svou adresu, telefonní číslo apod. Někdo může argumentovat faktem, že každý uživatel si může svobodně nastavit, kdo všechno bude mít přístup na jeho profil. Zda to budou pouze „přátelé“, tedy ti, které uživatel jako své přátele potvrdí nebo zda nechá profil volně otevřený všem. Většina dnešních dětí nechává profily otevřené. Ať už proto, že to tak mají všichni ostatní nebo z důvodu toho, že je jim jedno kdo si prohlíží jejich fotky apod. Ještě bych se pozastavila u výše zmíněného termínu „přátelé“ na Facebooku. Je nutno podotknout, že na této síti přítel neznamená to samé jako v životě. Facebookový trend je mít co nejvíce přátel, tudíž není výjimkou, že si jedinci přidávají prakticky každého, kdo je o přátelství požádá a teprve pak na profilu zjišťují, kdo je vlastně jejich nový přítel. Při pohledu na některé profily dětí ve věku základní školy, by se mnozí rodiče divili, co vše tam jejich dítě píše a jaké informace zveřejňuje. Jelikož jsem na Facebooku sama registrovaná vím, že jsou jedinci, kteří tam píšou naprosto vše, co v daném okamžiku dělají. A právě v této chvíli je nutno zdůraznit, že jediný, kdo může pomoci předejít této situaci, jsou jediné rodiče. Oni mohou mít přehled o tom, co jejich dítě na internetu vyhledává, jak vypadá jeho profil na Facebooku apod. Rodiče by měli s dětmi komunikovat a přiblížit jim, jaká jsou rizika Facebooku.

Jestliže rodiče nemají přehled o tom, jak jejich děti tráví volný čas, není pak nic zvláštního, že první činnost po příchodu ze školy je zapnutí Facebooku. Fakt, že dnešní mobilní telefony mají aplikace na tuto sociální síť, mi nepřijde zcela v pořádku. Myslím si, že je to velmi snadná cesta, k vytvoření si závislosti na Facebooku a to i v mladším a středním školním věku.

Zajímavý je také článek z roku 2006, kdy se o Facebooku v České republice zatím moc nevědělo. Setkávali jsme se s ním především v tisku pod názvem „americký fenomén“. V té době byl v Americe již velmi rozšířenou záležitostí. Používalo ho kolem 85% vysokoškolských studentů.⁸⁸

⁸⁷ <http://digifolio.rvp.cz/view/view.php?id=1217>

⁸⁸ <http://www.lupa.cz/clanky/facebook-exkluzivni-fenomen/>

To, že se facebook často označuje slovem fenomén, dokládá také fakt, že začátkem roku 2010 měl 337 miliónů uživatelů, ke konci toho samého roku se počet vyšplhal na 585 miliónů uživatelů.⁸⁹

Co mládež tak láká zaregistrovat se, dávat na vše „líbí se mi“, trávit na těchto stránkách většinu volného času nebo dokonce přes mobilní telefon být zde přihlášen prakticky pořád? Je to pouze ta skutečnost, že jde zrovna o moderní záležitost a nikdo nechce být „out“?

Nejmladší a nejrozsáhlejší sociální síť doby je pro veřejnost spuštěna od roku 2006. Pouze o rok později zde bylo 57 miliónů aktivních uchazečů. Každý den přibývá okolo 250000 uchazečů. K 7. březnu 2011 bylo zaregistrováno 650 miliónů uživatelů, právě proto tato sociální síť funguje ve více jak šedesáti jazycích.⁹⁰

Bezesporu, jako každé médium, má Facebook své kladné i záporné stránky. Jak již bylo několikrát řečeno, vše záleží na míře užívání, na kontrole rodičů. Pokud je užívání takových to médií u mládeže pod kontrolou rodičů, nelze pak média považovat za něco se špatným vlivem. Jde jen o to, najít se ty kladné stránky médií.

5.2 Počítačové hry

I já osobně si občas nějakou počítačovou hru zahraji a nemyslím si, že by hra jakkoli ovlivňovala mé chování. Ovšem já chápu fakt, že vše ve hře je pouze fiktivní, ale desetileté dítě to může vidět jinak. Existuje mnoho studií po celém světě, které se několik let zabývají vlivem hraní počítačových her na agresivní chování dětí. Co je vlastně horší? Sledování násilí v televizi, anebo hraní akčních her na počítači? Netroufám si tvrdit, že jedno je více škodlivé než druhé, ale v televizi dítě „pouze“ násilné jednání sleduje, kdežto ve hře je jeho účastníkem.

Souhlasím s Řičanem, že to, co nás na počítačových hrách nejvíce přitahuje, je virtuální realita. Pomocí hry jsme vtaženi do děje, dovnitř obrazovky. Najednou můžete být pilotem letadla, vojákem ve válce apod.⁹¹

Američtí psychologové tvrdí, že jedinci, kteří hrají nebo sledují hry s agresivní tematikou, mají sníženou citlivost nervové soustavy. Jako další závažný problém vidí fakt, že se jedinec stává bezcitným k druhým.⁹²

⁸⁹ <http://www.socialbakers.com/blog/109-facebook-in-2010-7-9-new-account-registrations-per-second/>

⁹⁰ <http://cs.wikipedia.org/wiki/Facebook>

⁹¹ Řičan, P. Pithartová, D. *Krotíme obrazovku*. s. 12

Vědecký časopis Journal of Experimental Social Psychology zveřejnil studii dokazující, že hraní počítačových her negativně ovlivňuje aktivitu mozku, která je zodpovědná za reálné vnímání násilí. Naproti tomu ve Velké Británii se chystá projekt, kdy do pomůcek ve výuce zahrnou určité počítačové hry. Mělo by se jednat o hry historické nebo např. manažerské.⁹³

Za nejnebezpečnější hry, považují experti tzv. hromadné hry, kde má každý hráč přidělen úlohu. Jako nejrizikovější uvádějí světově známou hru World of Warcraft (WoW), kde se bojuje proti nereálným postavám. Zajímavé je, že např. v Německu, je tato hra, na rozdíl od klasických stříleček, přístupná dětem od 12 let.⁹⁴

Dvacetiletý výzkum Floridské univerzity zabývající se dopadem hraní násilných počítačových her ukázal, že u jedinců hrajících tento typ her, byla zaznamenána výšena agresivita. Jednalo se převážně o chlapce.⁹⁵

V dnešní moderní době si troufám tvrdit, že počítačové hry jsou jednou z nejoblíbenějších volnočasových aktivit dětí. Ať už mluvíme o sportovních, závodních nebo akčních hrách, všechny jsou dnes tak perfektně zpracovány, že se nemůžeme divit jejich zájmu u dětí. Osobně bych k počítačovým hrám nepřistupovala zvláště negativně, ale opět jako v případech facebooku a internetu, zde mají mít rozhodující slovo rodiče. Desetileté dítě těžko bude mít tisíc korun na to, aby si samo koupilo hru. Jak často a jaké hry bude dítě hrát, by také mělo být v režii rodičů. Pokud dítě nechají hrát akční hry místo plnění úkolů, nelze se pak divit případným následkům.

Nejsem toho názoru, že počítačové hry jsou pro dítě úplné zlo. Stačí si pouze uvědomit, co a v jakém množství je pro daný věk vhodný. Např. když devítileté dítě přijde ze školy, udělá si všechny úkoly, nevidím problém v tom, proč by si hodinu nemohlo zahrát hru na počítači. Myslím si, že není vhodné, aby se to stalo každodenní aktivitou dítěte, ale jako zpestření, proč ne. Samozřejmě bych se vyhnula hrám typu Call of duty, World of Warcraft, které určitě nejsou vhodné pro děti mladšího a středního školního věku. Existuje velké množství závodních, sportovních, historických her, které v určitém množství dítěti nijak neškodí.

⁹²<http://www.novinky.cz/internet-a-pc/hry-a-herni-systemy/164107-nasilne-pocitacove-hry-ohrozujimladez-tvrdi-experti.html>

⁹³ <http://zeth4beatz.blog.cz/0706/jsou-pocitacove-hry-nebezpecne>

⁹⁴<http://www.novinky.cz/internet-a-pc/hry-a-herni-systemy/164107-nasilne-pocitacove-hry-ohrozujimladez-tvrdi-experti.html>

⁹⁵ <http://www.novinky.cz/internet-a-pc/hry-a-herni-systemy/164107-nasilne-pocitacove-hry-ohrozujimladez-tvrdi-experti.html>

Na tento problém je třeba nahlížet z více pozic a především neházet všechny počítačové hry do jednoho pytle. Nemyslím si, že když dítě bude hrát na počítači hokej, může to nějak ohrozit jeho chování.

5.3 Televize

Pokud se zeptáme dnešních dětí, co je jejich oblíbenou činností doma, málokteré opomene říct sledování televize. Myslím si, že první důležitý krok ve sledování televize, je stejný jako v užití předchozích médií. Kontrola rodičů co dítě sleduje a jak často se na televizi dívá. Není divu, že je televize tak oblíbeným médiem. Stačí ji pouze zapnout a sledovat obraz, poslouchat zvuk. Kdybychom vzali do ruky knihu, musíme se soustředit a přemýšlet o tom, co čteme. To u některých televizních pořadů také, ale není to podmínkou. Je nutné také na obranu rodičů říci, že není tak jednoduché mít naprostou kontrolu nad tím, co dítě sleduje.⁹⁶

Dalo by se říci, že jestliže v rodině a širším okolí panují dobré vtahy, tím lépe se dítě vyrovnává se zážitky s televize a méně propadá sledování televize.⁹⁷

O to horší je situace, pokud je v jeden ze sourozenců např. ve věku 18 let a druhý pouze desetiletý. Jak pak děti rozdělit, aby se nedívaly současně, aby rodiče neslyšeli typickou větu, že on tohle smí a já ne. Ano, u nevhodných pořadů se na začátku objeví hvězdička, anebo je řečeno, že film není vhodný pro děti a mladistvé. Bohužel i v tomto případě platí přísloví „*Zakázané ovoce nejvíce chutná*“.⁹⁸

Nemůžeme se ani divit, že televizní pořady jsou pro dnešní děti tak lákavé. V obrovském množství seriálů, filmů, soutěží si vybere snad každý svůj oblíbený pořad. Spousty dětí vidí jako svůj vzor hlavní postavu ze seriálů, které jsou dnes tak populární. Není nic výjimečného, že dnešní děvčata prvního stupně, zasáhlo jakési šílenství v podobě Hanny Montany. Všichni mají oblečení s hrdinkou a při otázce, zda sledují tento seriál, málokdo odpoví záporně.

Výzkum z roku 2002, který provedl Psychiatrický institut státu New York a Columbia University, přinesl zajímavé informace. Výsledkem výzkumu byl závěr, že existuje velmi velký vliv násilných scén na děti a mládež (nezávisle na jejich výchově, prostředí, životná úroveň apod.). Dalším zajímavým jistěním je fakt, že pokud dítě sleduje často

⁹⁶ Američané uvádí, že jedenáctileté dítě shlédlo za svůj život v televizi 8000 vražd a 100 000 násilných činů. <http://www.rodina.cz/clanek2844.htm>

⁹⁷ Blažek, B. *Tváří v tvář obrazovce*. s. 170

⁹⁸ Meyroitz, J. *Všude a nikde-Vliv elektronických médií na sociální chování*. s. 202

brutální scény, je pak velmi pravděpodobné, že ve věku kolem dvaceti let, bude mít problémy se zákonem. Zde je rozdíl v délce sledování násilných pořadů. Jedinců, kteří v dětství takové pořady sledují asi tři hodiny denně, se do problémů se zákonem zhruba ve dvaceti letech dostane 22,5%. U těch, kteří násilné pořady sledují přes tři hodiny denně, stoupá riziko až k 30%.⁹⁹

Jedním z nejuznávanějších odborníků v této oblasti je i Albert Bandura. Jeho teorie ze 70. let říká, že agresivní jednání je naučené. Jde o získaný způsob chování, pomocí pozorování a napodobování. Ať už máme na mysli pozorování v televizi nebo nápodobu chování rodičů. Dnešní masmédiá adaptují děti a mladistvé na agresivitu a v podstatě ničí jejich citlivost vůči utrpení druhých.¹⁰⁰

Je všeobecně známo, že nadměrné sledování televize je škodlivé. Nelze však dětem televizi zakázat úplně, je třeba je správně nadávkovat, úplný zákaz použít např. jako trest apod. Velice mne zaskočila slova německé psycholožky Hassové: „*Zaměstnané matky mi často říkají, že jsou rády, že o děti je doma před televizí dobře postaráno, děti se nikde netoulají, nepotloukají se ve špatné společnosti a nekradou v obchodních domech.* „ Právě takovéto matky si nepřiznají, že na častém a nekontrolovatelném sledování televize u dětí může být i něco špatného. To samé platí i pro matky malých dětí. Než aby celý den poslouchaly křik a pláč, raději dítě posadí k televizi. Takovéto děti pak samy automaticky při příchodu domů televizi zapnou, aniž by ji sledovaly.¹⁰¹

Jestliže budeme mít na mysli problémové skupiny lidí, pak sledování násilí v televizi může mít nedozírné následky.

Často se objevují mezi veřejností názory, že učitelé na základní škole by měli s rodiči více mluvit o riziku hraní her, sledování násilných scén apod. Jako učitelka první třídy si dovolím s tímto názorem nesouhlasit. I přesto, že učím teprve krátce, jsem se už s několika zarážejícími příklady setkala. V debatě o tom, co děti nejraději sledují v televizi, se mi od šestiletého chlapce dostala odpověď, že nejraději má filmy, kde stříká krev, a jsou zbraně. Jak jsem se po chvíli dozvěděla, maminka mu takové filmy občas dovolí a tatínkovi to nijak zvlášť nevadí. Po pár dnech jsem mluvila s maminkou a nenápadně jsem na toto téma narazila. Maminka mě však odbyla tím, že takové filmy sleduje jen občas a nemyslí si, že by to bylo něco tragického. Tím náš rozhovor na toto téma skončil a myslím si, že není v mé moci nějak pozitivně zapůsobit.

⁹⁹ Iloiecki, M. Žantovský, P. *Manipulace v médiích*. s. 96

¹⁰⁰ Ilowiecki, M. Žantovský, P. *Manipulace v médiích*. s. 97

¹⁰¹ Haasová, I. *Ostatní děti směji všechno*. S. 175-179

Existují domácnosti, kde bychom televizi hledali marně. Domnívám se, že není nutné se televizi zcela vyhýbat, jen se naučit pro své děti vybrat ten správný pořad a nastavit určitá pravidla. Není nic jednoduššího, než si s dítětem sednout, bavit se o tom, na co by se chtělo dívat, vysvětlit, proč právě tohle není pro něj vhodné nebo naopak na co se dívat může. Pokud ale dítě vidí, že tatínek vysedává u televize celé odpoledne až do noci, je pak velmi složité mu vysvětlovat, že to není správné. Velkou chybu také vidím v tom, že rodiče nechají dítě dívat se např. na pohádku, ta skončí a dítě jde spát. Nebylo by vhodnější si pak o pohádce vyprávět, povídat, co se tam stalo apod.? Troufám si tvrdit, že samozřejmě bylo, ale mnoho rodičů se brání tím, že na to nemá čas.

5.4 Internet jako životní styl

Internet je kombinované médium, které používá obraz, text, nutí nás myslet. Bez znalostí používání počítače, nemáme šanci užívat ani internet. Pokud budou děti umět počítač a internet ovládat, pak e menší šance, že tato média budou ovládat děti.¹⁰²

Médium, které dnes využívají zástupci všech věkových kategorií. Jeho síla je v tom, že je zároveň zdrojem informací, vzdělání, zábavy, poskytuje možnosti jak trávit volný čas. Myslím si, že žádné jiné médium nemůže nabídnout tolik možností využití.

Tolik informací a dat, které nám poskytuje internet, bychom na jednom místě jen těžko hledali. Pro dnešní studenty je tím pádem nepostradatelný. Např. na vysoké škole se pomocí něj nejen vzděláváme, ale také zapisujeme na předměty, přihlašujeme na zkoušky apod. Ve vzdělání ho lze také využít k interaktivní výuce, která se stává stále populárnější. Na základní škole je to velmi dobré zpestření výuky. Děti v tom vidí něco jiného, než pouze sedět v lavici a koukat do knížek. Berou to jako jakousi hru, aniž by si uvědomovaly, že se tím učí stejně jako pomocí učebnic.

Mnoho lidí využívá internet pro jeho nenahraditelnou vlastnost, a tou není nic jiného než anonymita. Každý jedinec si tam může vyhledávat, co se mu právě zachce, aniž by se musel někomu zpovídat. Zde ovšem nastává problém v případě dětí. Ti toho zneužívají a dostávají se tak na stránky, které by rozhodně neměly být dětem přístupné.

V tomto případě by měli i více pomáhat školy. Děti tam mají až moc volnosti ohledně vyhledávání na internetu. Dostí alarmující jsou výsledky výzkumu agentury Genius z roku 2006, kdy bylo zjištěno, že více jak dvě třetiny dětí by přijalo pozvání na setkání od neznámého člověka na internetu. Většina z nich by na schůzku šla a nikomu se svých

¹⁰² http://www.clovekamedia.cz/sborniky/cm_2003_jaro.pdf

blízkých o tom neřekla. Respondenty byly mladiství od 12 let. Další výsledky ukázaly, že nejvíce je internet využíván na vyhledávání, elektronickou poštu, komunikace, hraní her a chatování. Další výsledky jsou poněkud zarážející. Většině dotazovaných nedělá problém poslat fotografii a telefonní číslo neznámé osobě.¹⁰³

Tyto výsledky jsou velmi podobné následujícím. Průzkum z roku 2009, který prováděla 3. Lékařská fakulta Univerzity Karlovy v Praze, zjistil, že více jak polovina českých dětí poskytne po internetu své osobní údaje, fotografie a telefonní číslo osobě, s kterou se zná pouze z internetu. Psycholog Mertin vidí hlavní příčinu v tom, že dnešní školy neposkytují znalosti o kritickém myšlení. Nejen škola, ale také rodiče musí být v tomto ohledu naprosto nekompromisní.¹⁰⁴

¹⁰³ <http://www.lupa.cz/clanky/deti-i-rodice-podcenuji-rizika-na-internetu/>

¹⁰⁴ <http://cms.e-bezpeci.cz/content/view/87/63/lang,czech/>

II. Praktická část

6. Metodologie výzkumného šetření

6.1 Cíl praktické části a výzkumné otázky

Cílem mé diplomové práce bylo zjistit, zda média mají podíl na agresivním chování dětí, zda děti opravdu tráví tolik času u výše zmiňovaných médií. Pozornost jsem věnovala také hraní počítačových her, zda tato záliba je populárnější u chlapců či dívek a jaké hry patří k nejoblíbenějším. Dále se pokusím zjistit, zda nejoblíbenější aktivitou je sledování televize. Součástí výzkumu je také sledovanost televize v nevhodnou dobu, tedy po desáté hodině večerní. V neposlední řadě jsem se zaměřila na to, zda rodiče vědí o tom, že jejich dítě využívá sociální síť.

S cíli souvisí i stanovení následujících výzkumných otázek:

Výzkumná otázka č. 1

Mají rodiče kontrolu nad tím, k čemu děti využívají média? (sledování TV, vyhledávání na internetu)

Výzkumná otázka č. 2

Je sledování televize nejoblíbenější volnočasovou aktivitou?

Výzkumná otázka č. 3

Používá většina dětí sociální síť s vědomím rodičů?

6.2 Hypotézy

H1: Předpokládám, že je více rodičů zajímajících se o volný čas svých dětí, než těch, kteří o volný čas svých dětí nejeví zájem.

H2: Domnívám se, že akční počítačové hry jsou oblíbenější než hry strategické.

H3: Předpokládám, že sledování televize je oblíbenější zábavou respondentů než trávit volný čas venku s kamarády.

H4: Ti, co mají televizi v pokoji, ji sledují častěji v nevhodnou dobu, než ti, co svou televizi nemají.

H5: Očekávám, že je více rodičů, kteří nevědí o registraci dětí na sociálních sítích, než těch, kteří o tom vědí.

6.3 Metoda výzkumu a jeho organizace

Jako vhodnou metodu pro svůj výzkum, jsem zvolila metodu dotazníku. Dotazník obsahoval celkem 17 otázek, přičemž 5 otázek je dichotomických (žáci vybírali odpověď ano/ne), 11 otázek je polytomických s výběrovými položkami (výběr z nabízených možností) a zbytek, tedy 1 otázka jsou s variantou odpovědi „jiné“.¹⁰⁵ Žákům bylo pečlivě vysvětleno, jak při vyplňování mají postupovat, z jakého důvodu ho vyplňují a také byla zdůrazněna jeho anonymita a řečeno to, že informace získané z dotazníků, budou použítou pouze pro mou diplomovou práci.

6.4 Charakteristika vzorku respondentů

Výzkum byl proveden ve třech základních školách. Dvě školy se nachází v Praze a jedna v Havlíčkově Brodě na Vysočině. Celkem se jednalo o 102 žáků. Ovšem na některé otázky odpovídal menší počet žáků. Zkoumaný vzorek byli žáci pátých tříd těchto základních škol:

1. Výzkumný vzorek

ZŠ A (centrum Prahy)

Výzkum byl proveden v páté třídě této základní školy. Třídou celkem navštěvuje 32 dětí.

V den mého šetření bylo přítomno 27 žáků, z toho 15 chlapců a 12 dívek.

2. Výzkumný vzorek

ZŠ B (sídlíště Praha)

¹⁰⁵ Chráska, M. Metody pedagogického výzkumu.

Výzkum byl proveden v 5. A, 5. B základní školy. Třidu 5. A navštěvuje celkem 23 dětí, z toho 9 chlapců a 14 dívek. V době dotazování byli přítomni všichni. Třidu 5. B navštěvuje také 23 dětí, 13 chlapců a 10 dívek a také byli přítomni všichni.

3. Výzkumné šetření

ZŠ C (sídlíště Havlíčkův Brod)

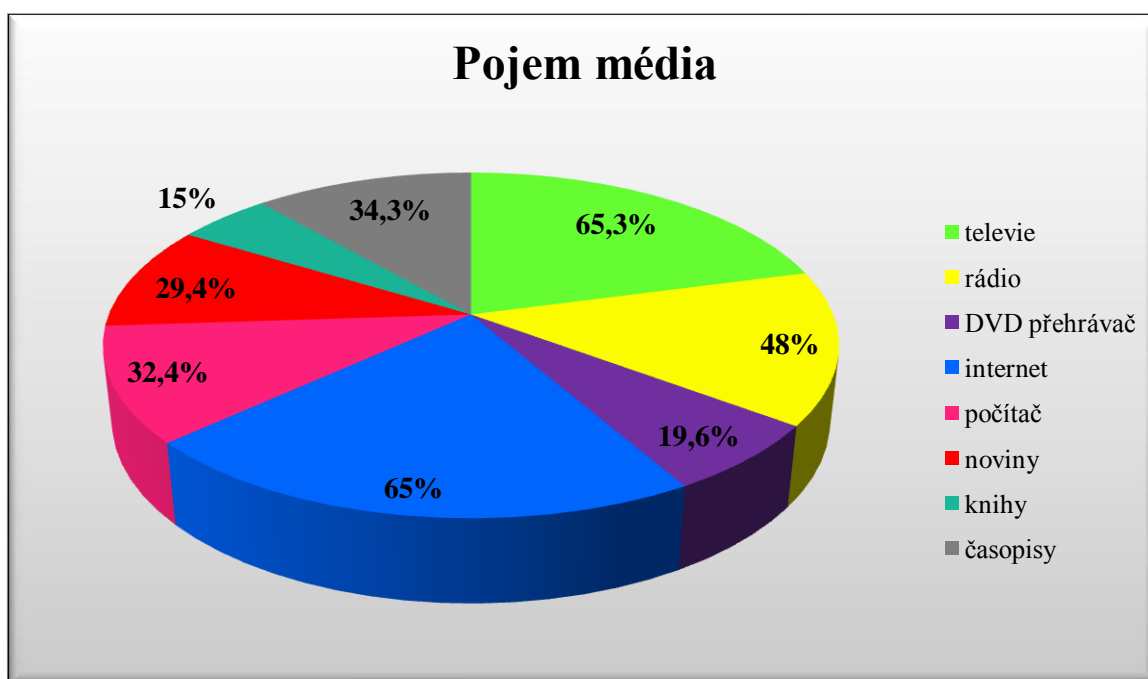
Výzkum byl proveden opět v páté třídě této základní školy. Třidu navštěvuje 30 dětí, ale v den mého šetření bylo přítomno 29 dětí. 15 chlapců a 14 dívek.

6.5 Zpracování dotazníku

Otázka č. 1: Podtrhni vše, co si představuješ pod slovem média:

Televize, rádio, DVD přehrávač, internet, počítač, noviny, knihy, časopisy

Graf 1: Představa o pojmu média (N=102)

U této otázky mohl každý zaškrtnout vše, co si pod slovem média představuje, tudíž každé dítě mohlo zaškrtnout libovolný počet slov. Pod slovem médium si nejvíce dotazovaných představuje internet (66 dětí). Těsně za internetem skončila televize (64 dětí). Velmi nečekaný výsledek bylo rádio (49 dětí). Dále jako médium berou děti časopisy (uvedeno 35krát), počítač (uveden 33krát), noviny (uvedeny 30krát), DVD přehrávač (uveden 20krát) a nejmenší počet označení měly knihy (15krát). Když jsem se po vyplnění dotazníku krátce s dětmi bavila o médiích, většinou zastávaly názor, že médium je něco, co nás o něčem informuje nebo v něm samotném informace nalezneme. Ovšem s dětského pohledu jsou noviny asi spíše záležitostí pro dospělé.

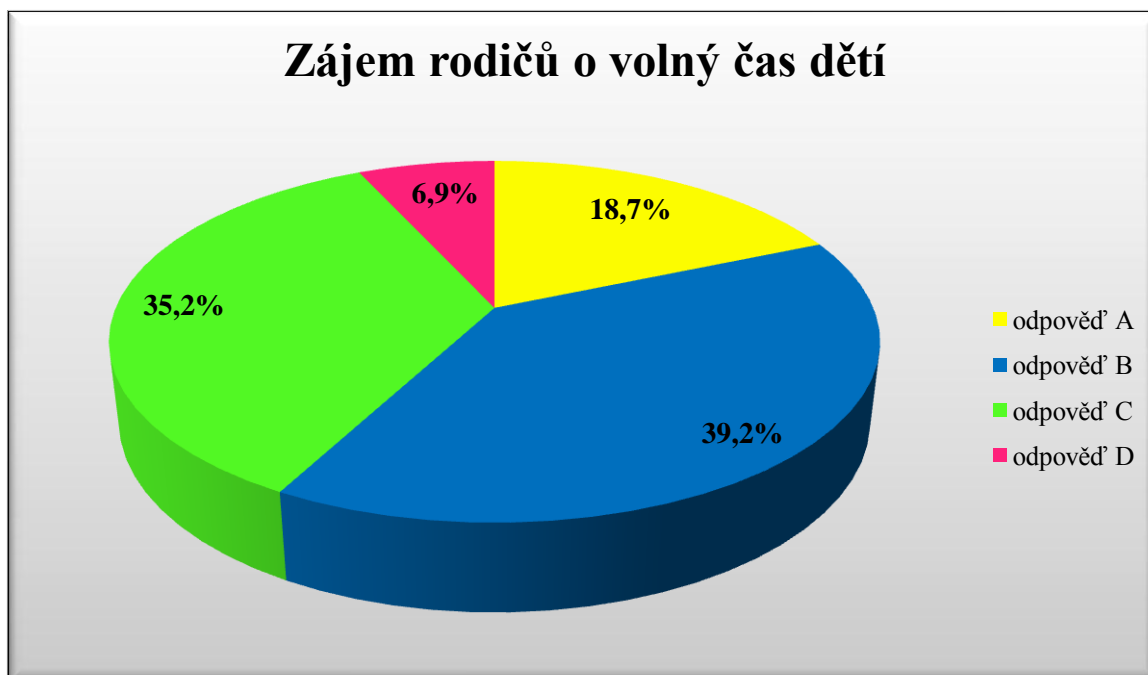
Tabulka 1: Představa o pojmu média (N=102)

	Absolutní četnost	Relativní četnost
Televize	64	63,5%
Rádio	49	48%
DVD přehrávač	20	19,6%
Internet	66	65%
Počítač	33	32,4%
Noviny	30	29,4%
Knihy	15	15%
Časopisy	35	34,3%

Otázka č. 2: Zajímají se rodiče o to, jak trávíš svůj volný čas?

- a) Ano zajímají, každý den ho trávíme společně
- b) Ano, alespoň 2 dny v týdnu ho trávíme společně
- c) V týdnu ho společně netrávíme, ale zeptají se, co jsem dělal.
- d) Ne zajímají

Graf 2: Zájem rodičů o trávení volného času dětí (N=102)

Z těchto výpovědí je patrné, že převážná část rodičů se zajímají o tom, jak děti volný čas tráví, ale dalo by se říci, že zas tak moc volného času v týdnu, jim nevěnují. Z výzkumu vyšla nejlépe varianta, že alespoň dva dny v týdnu rodiče s dětmi volný čas tráví a také se zajímají o to, co děti dělají (volilo 40 dotazovaných). Pro mne celkem zarážejí fakt, kdy 36 dětí uvedlo variantu C, tedy že v týdnu společný čas netráví, ale rodiče se zeptají, co jsem dělal. Samozřejmě nejpozitivnější odpověď, kdy se rodiče nejen zajímají o tom, co dítě dělá, ale také každý den tráví společně, zaškrtnulo 19 dotazovaných dětí. Poslední možnou odpověď, že se rodiče nezajímají o volný čas dítěte tudíž ho ani netráví společně, zvolilo 7 dětí.

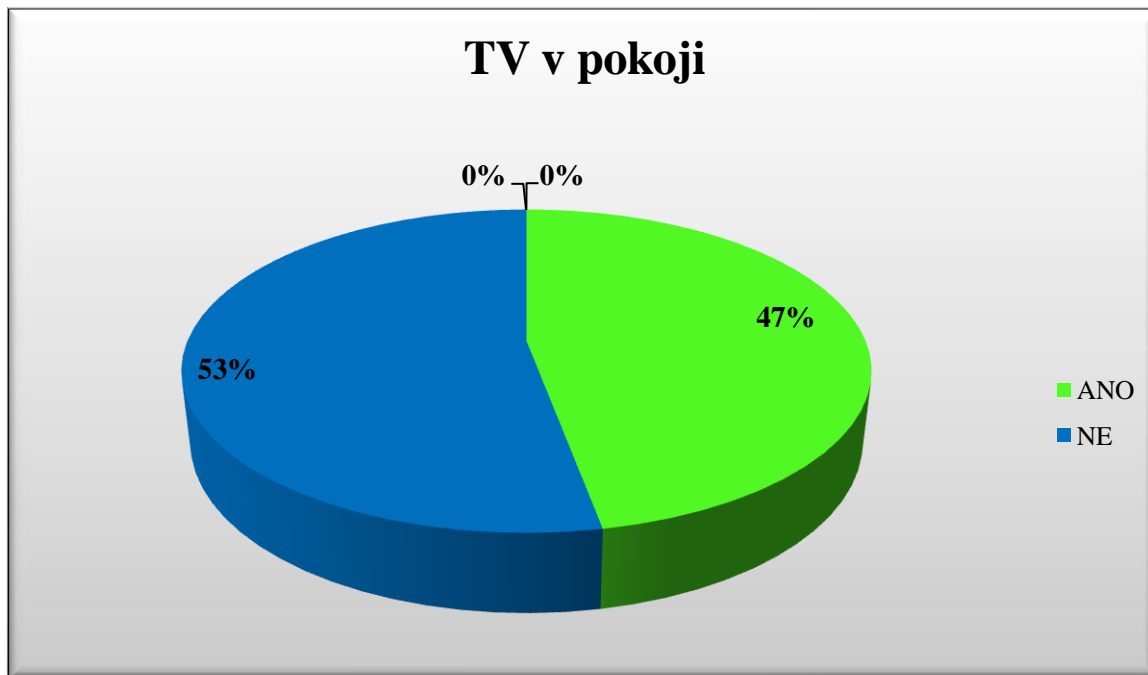
Tabulka 2: Zájem rodičů o volný čas dětí (N=102)

	Absolutní četnost	Relativní četnost
Ano zajímají, každý den ho trávíme společně.	19	18,7%
Ano, Alespoň 2 dny v týdnu ho trávíme společně.	40	39,2%
V týdnu ho společně netrávíme, ale zeptají se, co jsem dělal.	36	35,2%
Ne nezajímají.	7	6,9%

Otázka č. 3: Máš svůj vlastní televizor v pokoji?

- a) Ano
- b) Ne

Graf 3: Vlastní TV v pokoji (N=102)

Vzhledem k tomu, že jednalo o žáky páté třídy, jsem počítala s tím, že většina jich vlastní televizi mít bude. Odpověď, že vlastní televizi v pokoji nemám, označilo 54 dotazovaných, což si myslím, že je pozitivní výsledek. Podle výsledku svou vlastní televizi v pokoji má 48 dětí z dotazovaných. Samozřejmě mít svou televizi v tomto věku není nic dobrého, dítě se může dívat, kdy chce, na co chce, tedy např. i po desáté hodině večerní.

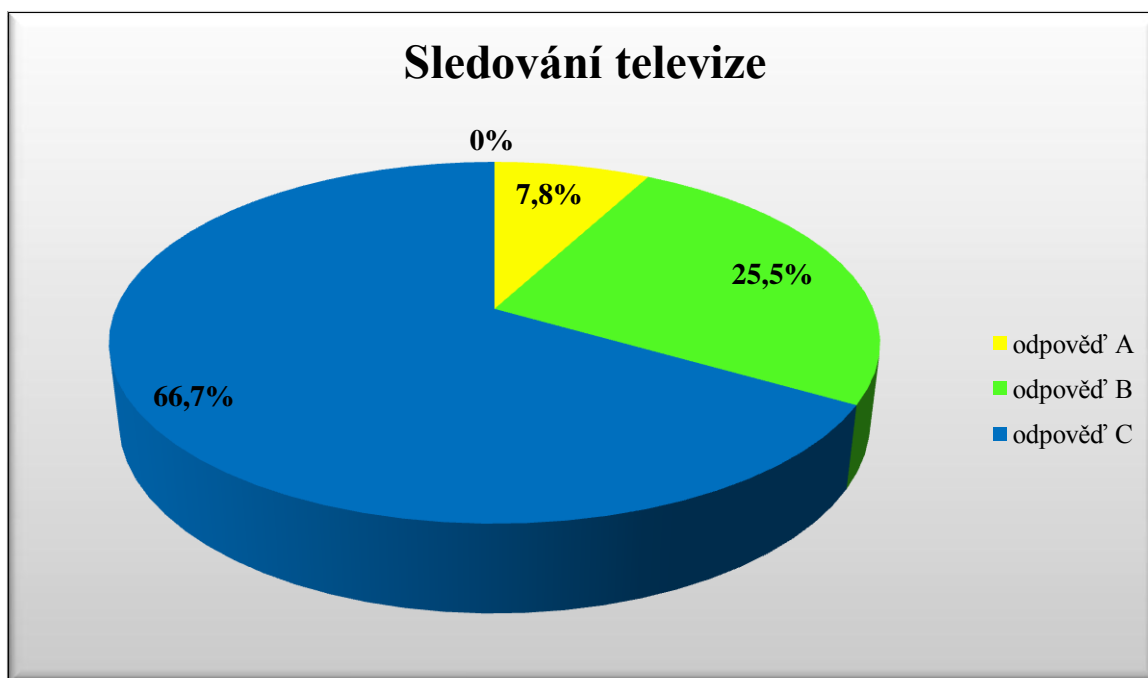
Tabulka 3: Vlastní TV v pokoji (N=102)

	Absolutní četnost	Relativní četnost
Ano	48	47%
Ne	54	53%

Otázka č. 4: Sleduješ televizi spíše v týdnu nebo o víkendu?

- a) Nejčastěji od pondělí do pátku
- b) V sobotu a neděli
- c) Dívám se na televizi od pondělí do neděle, kdy chci

Graf 4: Sledovanost televize (N=102)

Z výsledku tohoto šetření vyšel celkem zarážející fakt. Variantu, kdy se na televizi může dítě dívat kdykoli chce od pondělí až do neděle, zvolilo 68 dotazovaných. Upřímně mě tento výsledek velmi nemile zaskočil. V porovnání s předchozí otázkou to znamená, že i když dítě nemá svou vlastní televizi v pokoji, může u ní sedět např. v obýváku kterýkoli den, a kdy chce. Pouze o víkendu, tedy v sobotu a v neděli, sleduje televizi 26 z dotazovaných dětí. A poslední variantu, tedy sledování televize nejčastěji od pondělí do pátku, zvolilo pouze 8 respondentů. Domnívám se, že výsledky této otázky jsou alarmující, jelikož dle mého názoru není možné, aby děti tohoto věku měly volnou ruku v čase a v délce sledování televize.

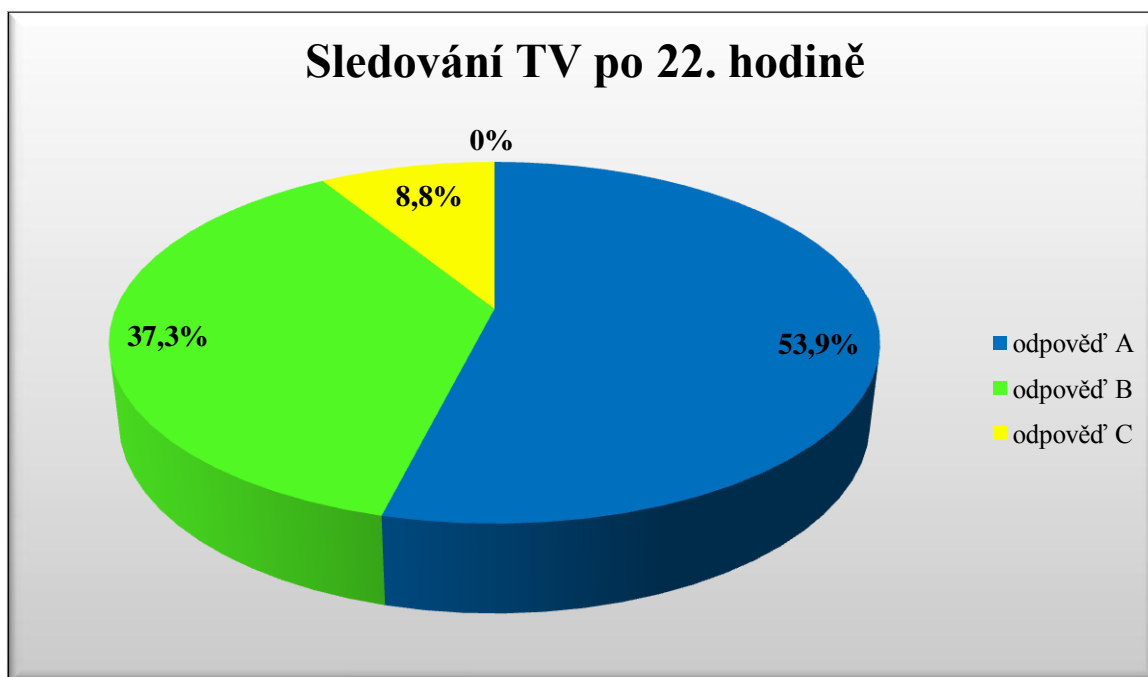
Tabulka 4: Sledovanost televize (N=102)

	Absolutní četnost	Relativní četnost
Nejčastěji od pondělí do pátku	8	7,8%
V sobotu a neděli	26	25,5%
Dívám se na televizi od pondělí do neděle, kdy chci	68	66,7%

Otázka č. 5: Díváš se na televizi i po 10 hodině večer?

- a) Ne
- b) Ano, rodiče mi to dovolují
- c) Ano, ale jen potají

Graf 5: Sledovanost TV po 22. hodině večerní (N=102)

Z grafu je patrné, že nadpoloviční většina dotazovaných, nesleduje televizi po desáté hodině večerní. Ovšem je nutno vzít v potaz fakt, že ně všichni dotazovaní odpovídali pravdivě. Respondenti si mohli např. říci, že sledovat televizi po desáté hodině večerní je nevhodné, proto ji raději nezvolili. Variantu, kdy se nesmí dívat na TV v nevhodnou hodinu, zvolilo 55 dětí. Ovšem tento výsledek se vylučuje s výsledkem předchozí otázky, kde většina dětí zvolila možnost, koukání na televizi kdy chtějí. Může to být dáno tím, že děti, které volily odpověď v předchozí otázce C (dívám se na televizi od pondělí do neděle, kdy chci), nepočítaly do tohoto rozmezí čas po desáté hodině večerní, jelikož v tomto čase se nedívají vůbec. V takovém případě by byl výsledek velice uspokojivý. Celkem 38 dětem rodiče dovolí dívat se na televizi po 22 hodině, což není moc dobré. Obávám se, kolik dětí zvolí variantu, kdy se po desáté hodině večerní dívají, ale potají. Celkem pozitivní je fakt, že tuto možnost zvolilo pouze 9 z dotazovaných dětí. (Uspokojivé v poměru s výsledky z otázky č. 3 Máš svůj vlastní televizor v pokoji?, kdy 48 dětí odpovědělo ano).

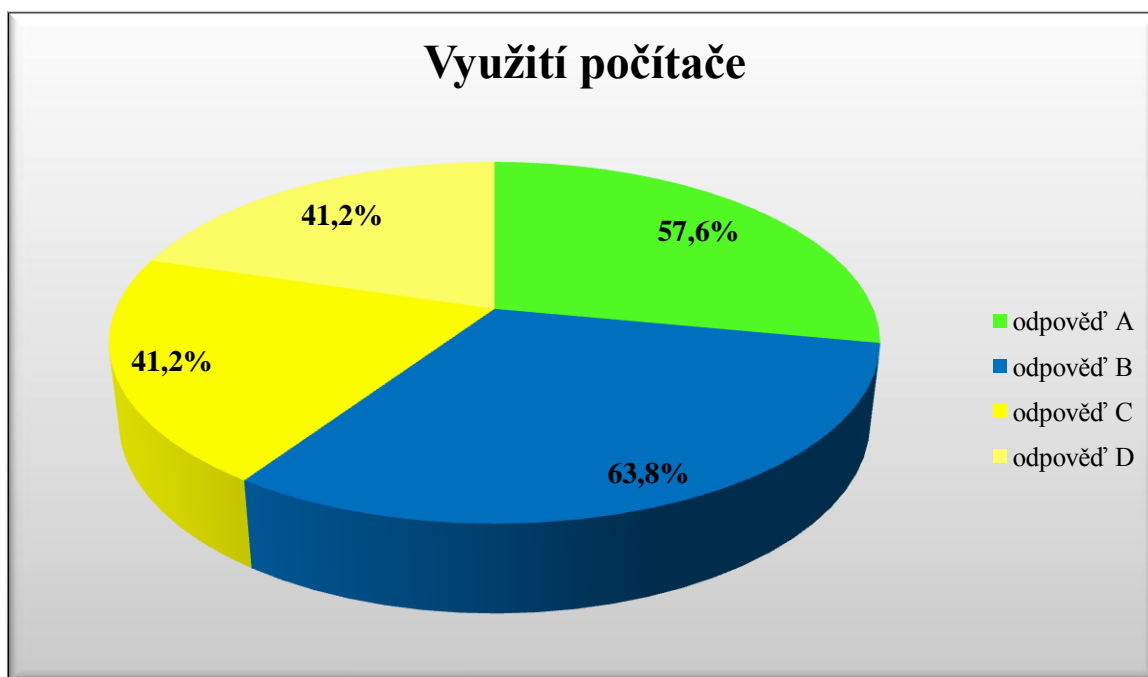
Tabulka 5: Sledovanost TV po 22. Hodině večerní (N=102)

	Absolutní četnost	Relativní četnost
Ne	55	53,9%
Ano, rodiče mi to dovolují	38	37,3%
Ano, ale jen potají	9	8,8%

Otázka č. 6: K čemu nejčastěji počítač používáš? (můžeš zaškrtnout více možností)

- a) Nejvíce na hraní her
- b) Pouštím si filmy nebo hudbu
- c) Hledám informace (i do školy) na internetu
- d) Jsem připojen na ICQ, Facebooku

Graf 6: Využití počítače (N=102)

U této otázky mohl každý z respondentů zaškrtnout více možností. Výsledky šetření nejsou nijak zvlášť překvapující, ale troufám si říci, že ani moc pozitivní. Celkem 65 dotazovaných využívá počítač nejvíce na zhlédnutí filmů nebo poslouchání muziky. Jako druhá nejvyužívanější činnost na počítači se ukázalo hraní počítačových her, kterou vybralo celkem 58 dětí z dotazovaných. O stejnou příčku se dělí hledání informací do školy a použití ICQ a Facebooku, kdy tyto možnosti zvolilo 42 dětí. Dalo by se říci, že téměř polovina respondentů bere jako jednu z hlavních funkcí počítače, vyhledávání informací na internetu, což je celkem povzbudivé.

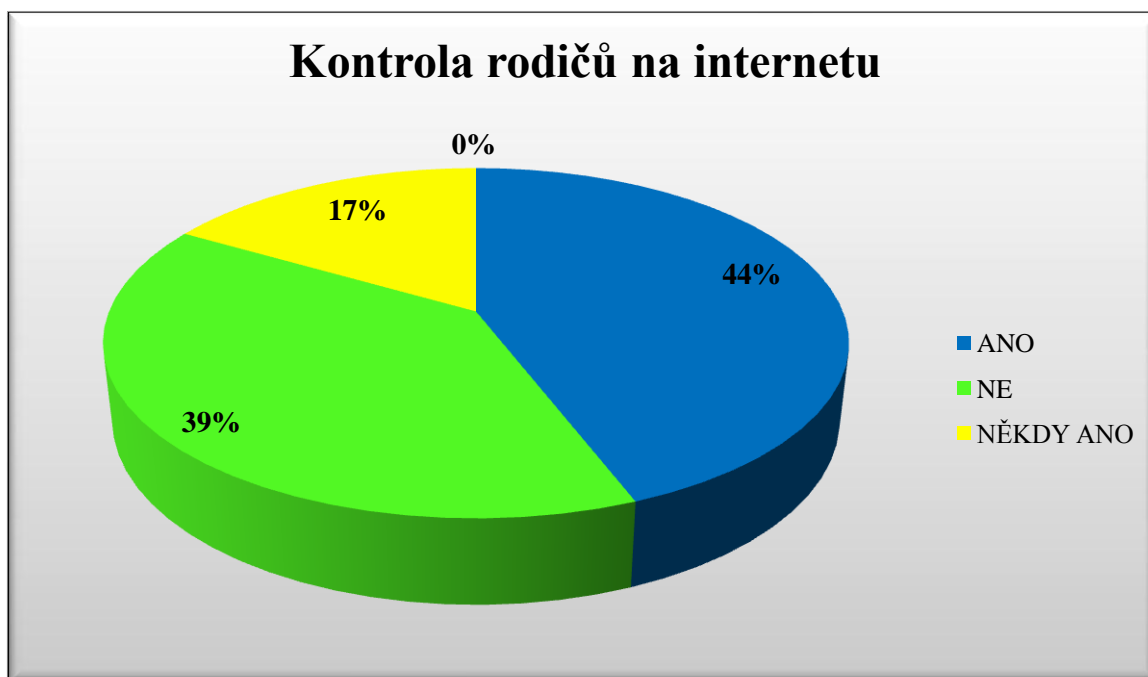
Tabulka 6: Využití počítače (N=102)

	Absolutní četnost	Relativní četnost
Nejvíce na hraní her	58	57,6%
Pouštím si hudbu nebo filmy	65	63,8%
Hledám informace (i do škol) na internetu	42	41,2%
Jsem připojen na ICQ, Facebooku	42	41,2%

Otázka č. 7: Kontrolují rodiče, co na internetu vyhledáváš?

- a) Ano
- b) Ne
- c) Někdy ano (uved' kdy)

Graf 7: Kontrola rodičů na internetu (N=102)

Tento výsledek je velice zajímavý. Celkem 45 respondentů odpovědělo, že se jejich rodiče zajímají o to, co na internetu dělají, což na první pohled budí dobrý dojem. Ovšem pouze o pět dětí méně vybralo zápornou odpověď, tedy že se rodiče nezajímají o to, co na internetu dělají. Když uvážíme, že odpovídali žáci mladšího školního věku, je tento výsledek dosti překvapující v negativním smyslu. Poslední možnost, kterou tato otázka nabízela, byla, že někdy se rodiče zajímají o to, co děti na internetu dělají. Ti, kteří tuto možnost zvolili, měli také uvést, kdy se o to rodiče zajímají. Celkem sedmnáct dětí tuto možnost volilo. Na otázku kdy se rodiče zajímají o to, co na internetu vyhledávají, nejčastěji padla odpověď, když se chci přihlásit na facebook nebo jdu na stránky youtube.com. Dále z odpovědí vyplynulo, že pokud jsou děti na internetu příliš dlouho (přes 2 hodiny), rodiče se zeptají, co tam dělají. Tři děti uvedly zajímavou odpověď, že rodiče zajímá, co na internetu dělají v případě, když jsou doma a mají na ně čas.

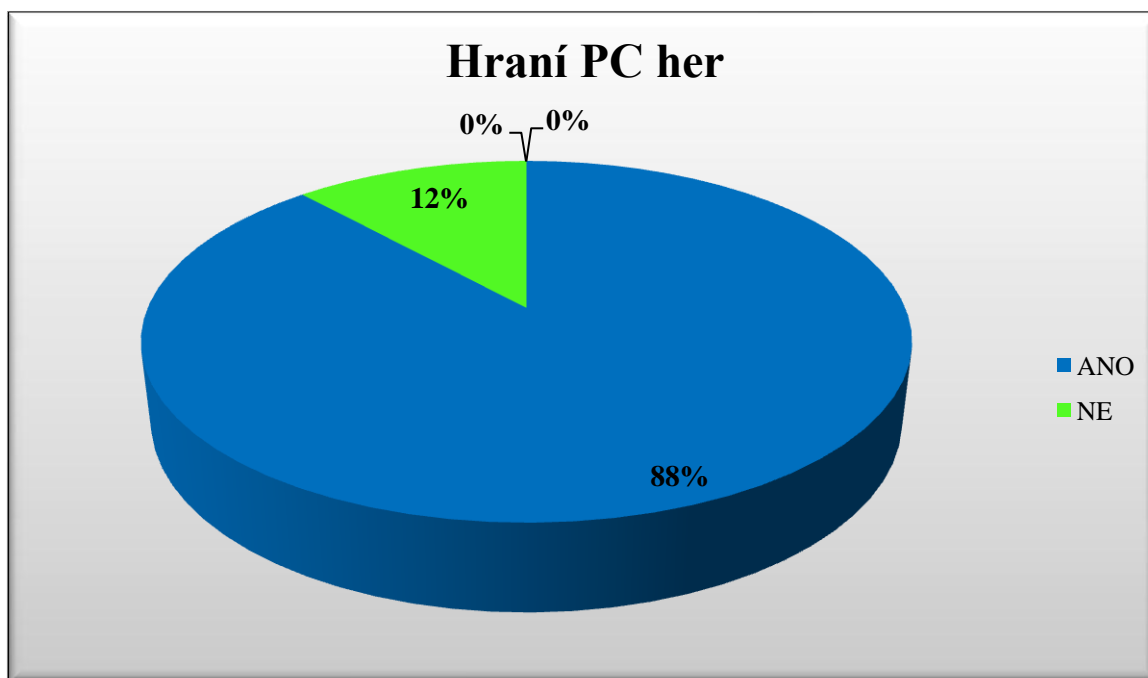
Tabulka 7: Kontrola rodičů na internetu (N=102)

	Absolutní četnost	Relativní četnost
Ano	45	44%
Ne	40	39%
Někdy ano (uved' kdy)	17	17%

Otázka č. 8: Hraješ hry na počítači?

- a) ano
- b) ne

Graf 8: Hraní PC her (N=102)

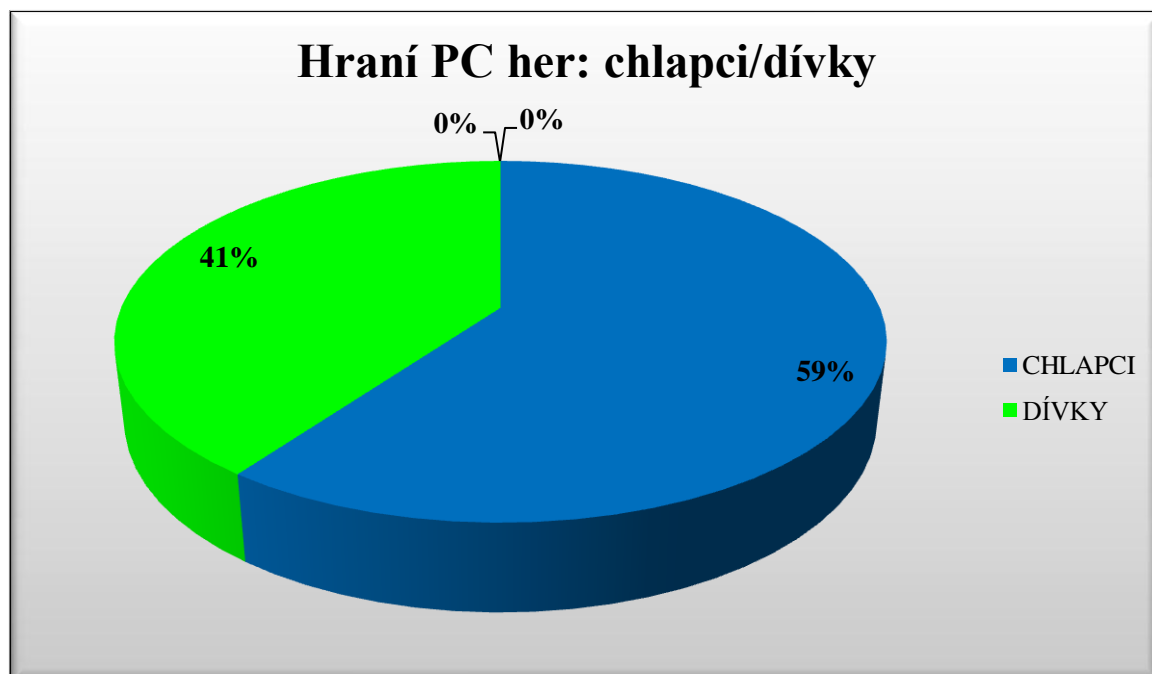
Z grafu naprosto jasně vyplývá, že naprostá většina dětí počítačové hraje. Celkem 90 respondentů (88%) zvolilo odpověď ano, tedy že počítačové hry hrají a pouze 12 dětí (12%) počítačové hry nehraje.

Tabulka 8: Hraní PC her (N=102)

	Absolutní četnost	Relativní četnost
Ano	90	88%
Ne	12	12%

Jelikož jedna z hypotéz zkoumá, zda jsou počítačové hry oblíbenější u chlapců či dívek, uvádím následující výsledky.

Graf 9: Oblíbenost PC her chlapci/dívky (N=90)

Z otázky číslo 9, kde výsledky ukázaly, že počítačové hry hraje 90 dětí ze 102 dotazovaných, jsem dále toto šetření rozdělila podle pohlaví. V podstatě byl očekáván výsledek, že hraní počítačových her je oblíbenější zábavou chlapců. Což se potvrdilo. Ovšem rozdíl není zas tak rapidní. Z devadesáti hráčů bylo 53 chlapců a 37 dívek.

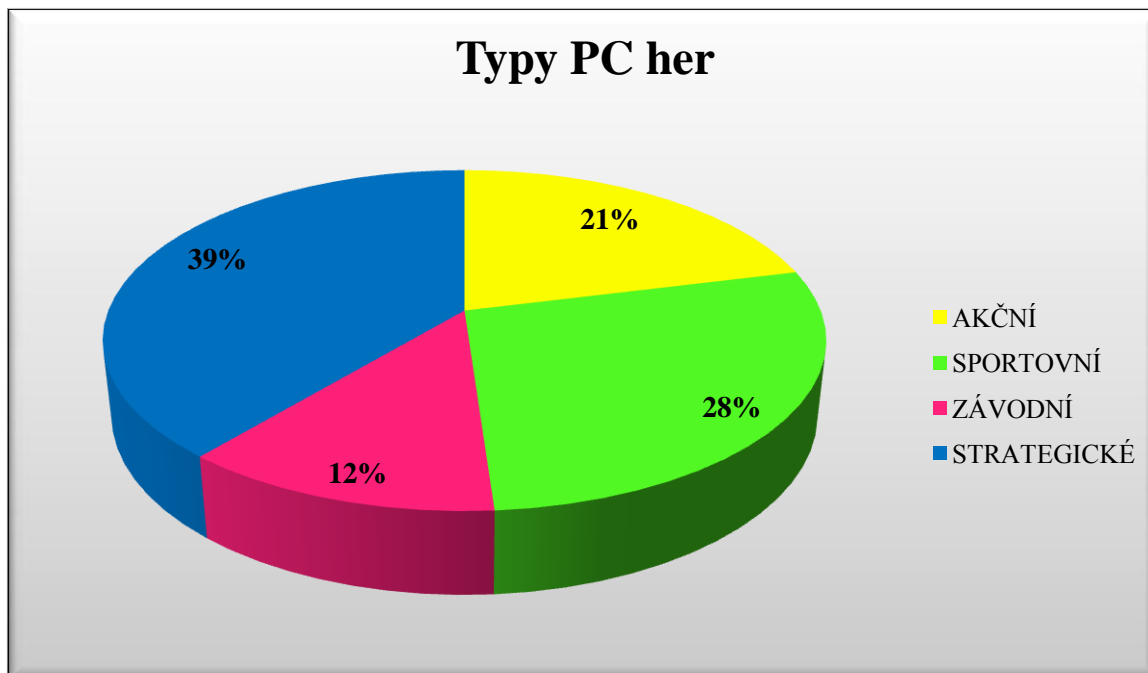
Tabulka 9: Oblíbenost PC her chlapci/dívky (n=90)

	Absolutní četnost	Relativní četnost
Chlapci	53	59%
Dívky	37	41%

Otázka č. 11: Jaké počítačové hry Tě nejvíce baví hrát?

- a) akční, střílečky
- b) sportovní
- c) závodní
- d) strategické

Graf 10: Nejoblíbenější typy PC her (N=90)

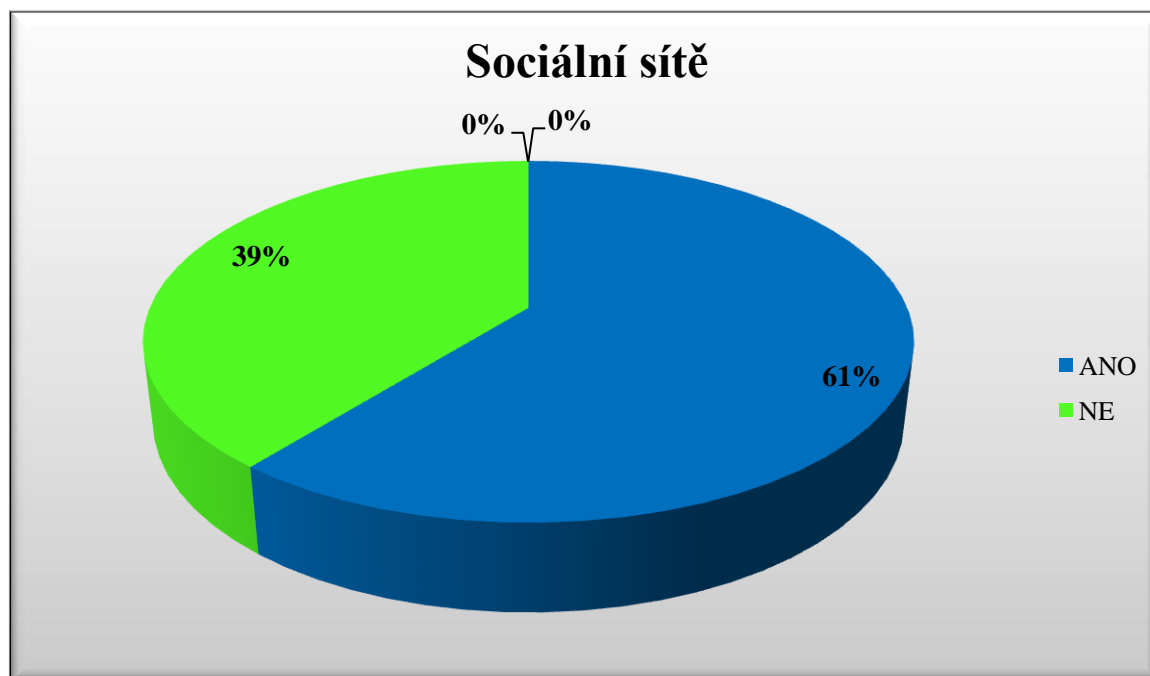
Na tuto otázku odpovídali pouze ti, kteří u předchozí otázky (Hraješ počítačové hry?), odpověděli ano. Tím pádem zde odpovídalo pouze 90 respondentů. Jako nejoblíbenější typ pc her se ukázaly hry strategické (35 dětí). Dále mezi populární patří také sportovní hry (25 dětí). Nyní přichází na řadu tak diskutované akční hry (19 dětí) a jako nejméně oblíbený typ her se ukázaly hry závodní, které má v oblibě pouze 11 respondentů.

Tabulka 20: Nejoblíbenější typy PC her (N=90)

	Absolutní četnost	Relativní četnost
Akční, střílečky	19	21%
Sportovní	25	28%
Závodní	11	12%
Strategické	35	39%

Otázka č. 12: Používáš některé sociální sítě? (Facebook, ICQ, Twitter, Google plus...)

Graf 11: Používání sociálních sítí (N=102)

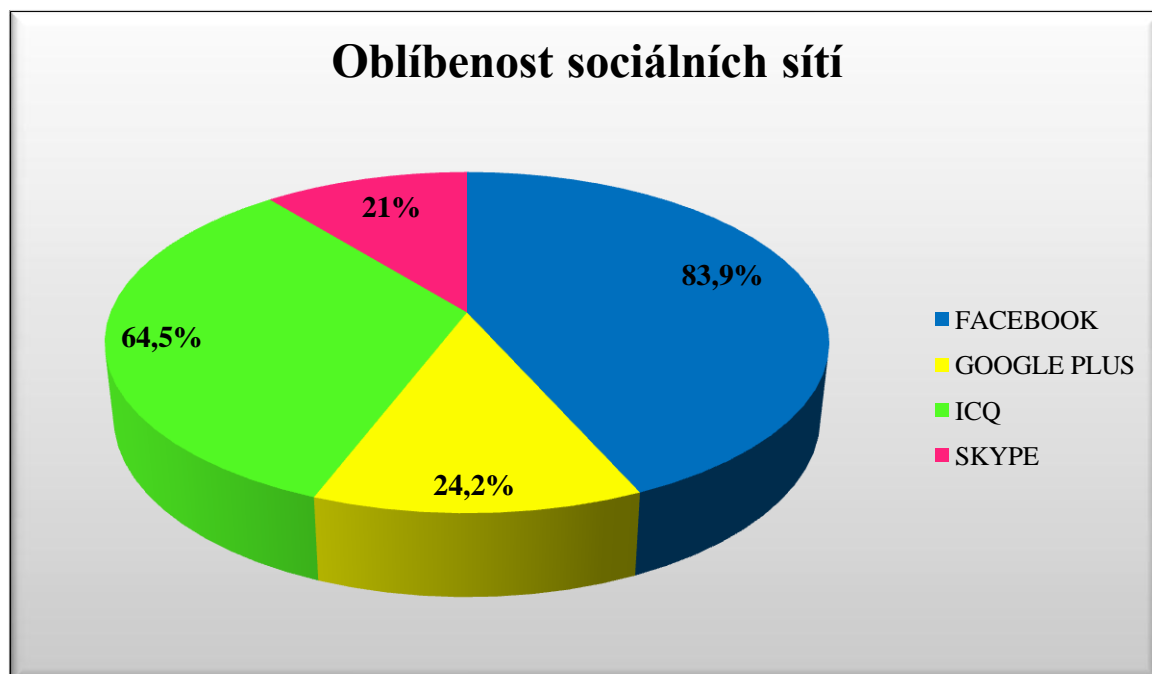
Vzhledem k tomu, že na tuto otázku odpovídali pouze ti, kteří používají nějakou sociální síť, dalo se také zjistit, kolik respondentů sociální sítě využívá a kolik ne. Celkem 62 žáků je registrovaných na některé ze sociálních sítí a 40 žáků sociální sítě nepoužívá.

Tabulka 11: Používání sociálních sítí (N=102)

	Absolutní četnost	Relativní četnost
Ano	62	61%
Ne	40	39%

Nyní se podíváme na výsledky samotné otázky, tedy, které sociální sítě jsou nejvyužívanější.

Graf 12: Nejpoužívanější sociální sítě (N=62)

Každý respondent mohl uvést všechny sociální sítě, které používá. Proto nebylo výjimkou, když někdo vypsál např. tři sociální sítě. Z těch, kteří sociální sítě mají (62 dětí, viz graf výše), uvedlo Facebook 52 respondentů. Jako další velmi populární sociální sítě se ukázalo být ICQ, které používá 40 dětí. Tyto dvě sociální sítě měly velmi velký náskok před ostatními, jelikož Google plus používá pouze 15 respondentů. Poslední oblíbenou sociální sítí mezi dětmi mladšího a středního školního věku, jak se ukázalo, je Skype, který uvedlo 13 respondentů. Sociální síť Twitter, která byla uvedena v nabídce u otázky, neuvedl ani jeden respondent, tudíž jsem tuto síť do grafu ani nezahrnovala.

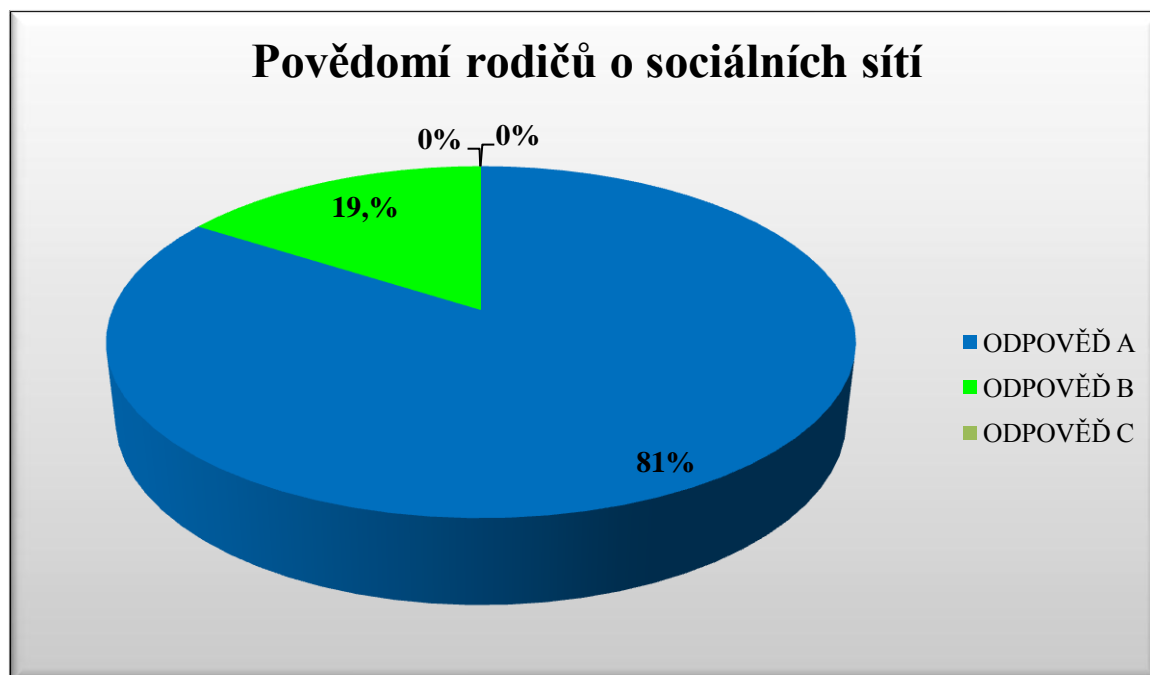
Tabulka 12: Nejpoužívanější sociální sítě (N=62)

	Absolutní četnost	Relativní četnost
Facebook	52	83,9%
Google Plus	15	24,2%
ICQ	40	64,5%
Skype	13	21%

Otázka č. 13: Vědí rodiče o tom, že máš ICQ nebo Facebook? (jestliže někdo nemá, neodpovídá)

- a) ano, nevadí jim to
- b) ano, ale kontrolují mě
- c) ne nevědí

Graf 13: Povědomí rodičů o používání sociálních sítí (N=52)

U této otázky se počítalo s tím, že budou odpovídat pouze ti, kteří v předchozí odpovědi uvedli, že používají Facebook nebo ICQ. Z předchozí otázky jsem zjistila, že z 62 odpovídajících, zvolilo možnost Facebook nebo ICQ 52 dětí. Tudiž na tuto otázku odpovídalo pouze 52 dětí. Z výsledků tohoto šetření je vidět, že děti nemusí před svými rodiči tajit používání sociálních sítí. Celkem 42 dětí uvedlo, že rodičům používání sítí nijak nevadí. Zbytek, tedy 10 žáků sociální sítě používá s vědomím rodičů a ti zároveň užívání těchto sítí u svých dětí kontrolují. Ani jeden z dotazovaných nevedl, že by sociální sítě užíval bez vědomí rodičů, což hodnotím jako velice pozitivní.

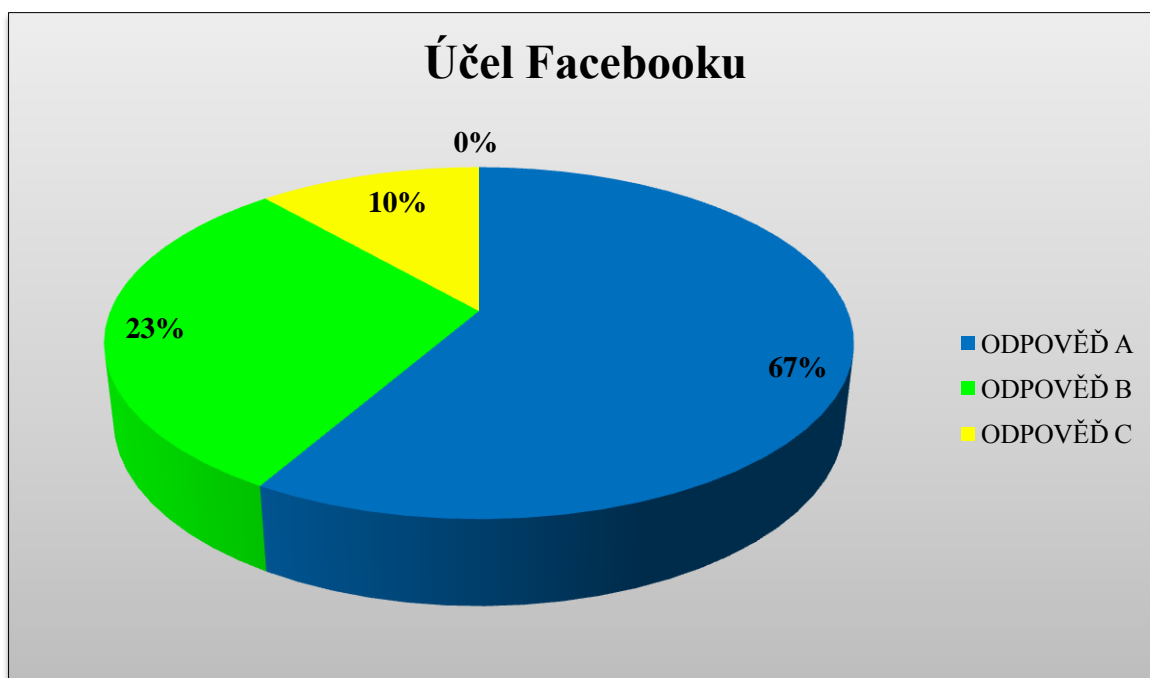
Tabulka 13: Povědomí rodičů o používání sociálních sítí (N=62)

	Absolutní četnost	Relativní četnost
Ano, nevadí jim to	42	81%
Ano, ale kontrolují mě	10	19%
Ne, nevědí	0	0%

Otázka č. 14: Za jakým účelem máš Facebook? (odpovídá pouze ten, kdo ho má. Můžeš zaškrtnout více odpovědí)

- a) chatuji s kamarády
- b) prohlížím si fotky kamarádů a oni zase ty mé
- c) je teď IN mít Facebook, takže tam jsem přihlášen

Graf 14: Účel Facebooku (N=52)

K vyhodnocení této otázky jsem využila výsledky z grafu č. 13, kde bylo zjištěno, že 52 dětí používá sociální síť Facebook. Tudíž na tuto otázku odpovídalo pouze 52 dětí z celkového počtu 102 dotazovaných. I přesto, že zde všichni měli možnost označit více odpovědí, ani v jednom případě tomu tak nebylo. Ukázalo se, že nejvíce dětí využívá Facebook k chatování s kamarády (35 dětí). Jako druhá nejvyužívanější funkce se ukázalo prohlížení fotek kamarádů (12 dětí). Jsem velice ráda, že poslední možnou odpověď si vybralo pouze 5 respondentů. Jelikož mít Facebook pouze z toho důvodu, že to právě je in, není moc dobré.

Když vezmeme v úvahu výsledky otázky č. 11 a 13, můžeme říci, že dnešní děti nejsou na Facebooku zaregistrováni pouze z nějakého rozmaru. Před pár lety bylo mezi dětmi základních škol oblíbené především ICQ, kde mohly velmi pohodlně a neomezeně komunikovat s kamarády. Jak je vidět, pomalu, ale jistě se stal Facebook oblíbenější sítí.

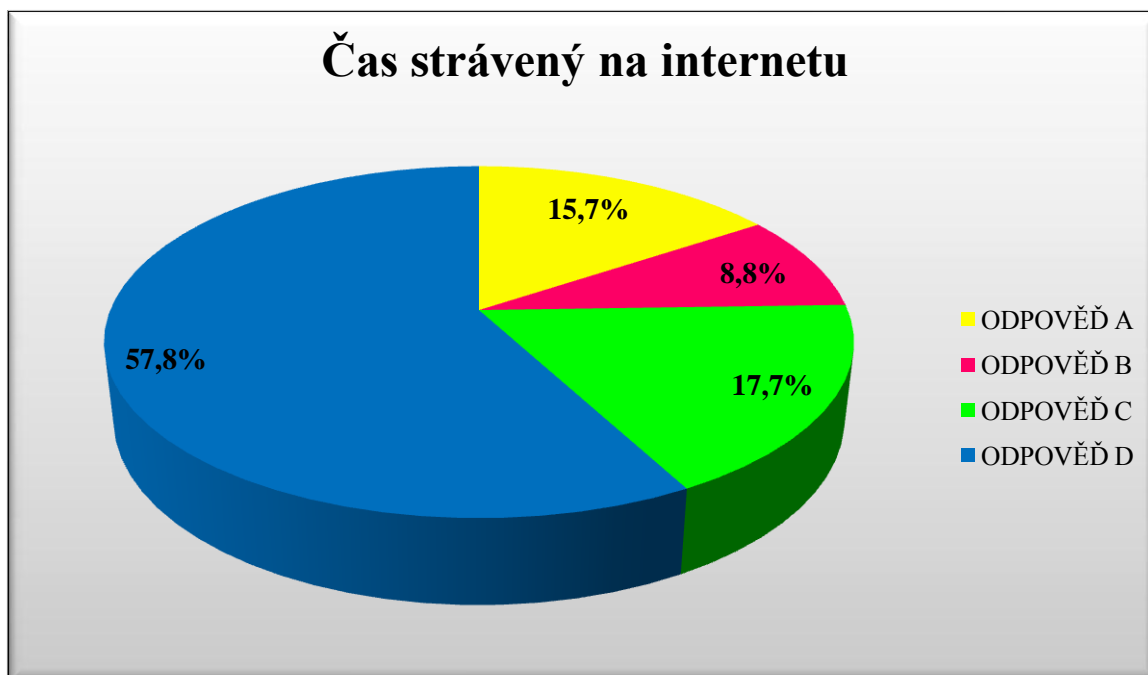
Tabulka 14: Účel Facebooku (N=52)

	Absolutní četnost	Relativní četnost
Chatuji s kamarády	35	67%
Prohlížím si fotky kamarádů a oni zase ty mé	12	23%
Je teď IN mít Facebook, tak jsem přihlášen	5	5%

Otázka č. 15: Kolik času denně na internetu strávíš?

- a) Více jak 4 hodiny
- b) Asi 4-5 hodin
- c) Méně jak 4 hodiny
- d) Nejsem tam každý den

Graf 15: Čas strávený na internetu (N=102)

Výsledky této otázky ukazují, že dnešní děti ve věku kolem deseti let, rozhodně netráví veškerý volný čas u internetu, jelikož 59 respondentů odpovědělo, že na internetu nejsou každý den, což je velice pozitivní výsledek. Méně jak čtyři hodiny denně tráví u internetu 18 dětí. Oproti tomu více jak čtyři hodiny za den je na internet připojeno 16 dětí, což z celkové ho počtu dotazovaných není zas tak moc. Pouhých 9 dětí internet využívá pod pět hodin denně.

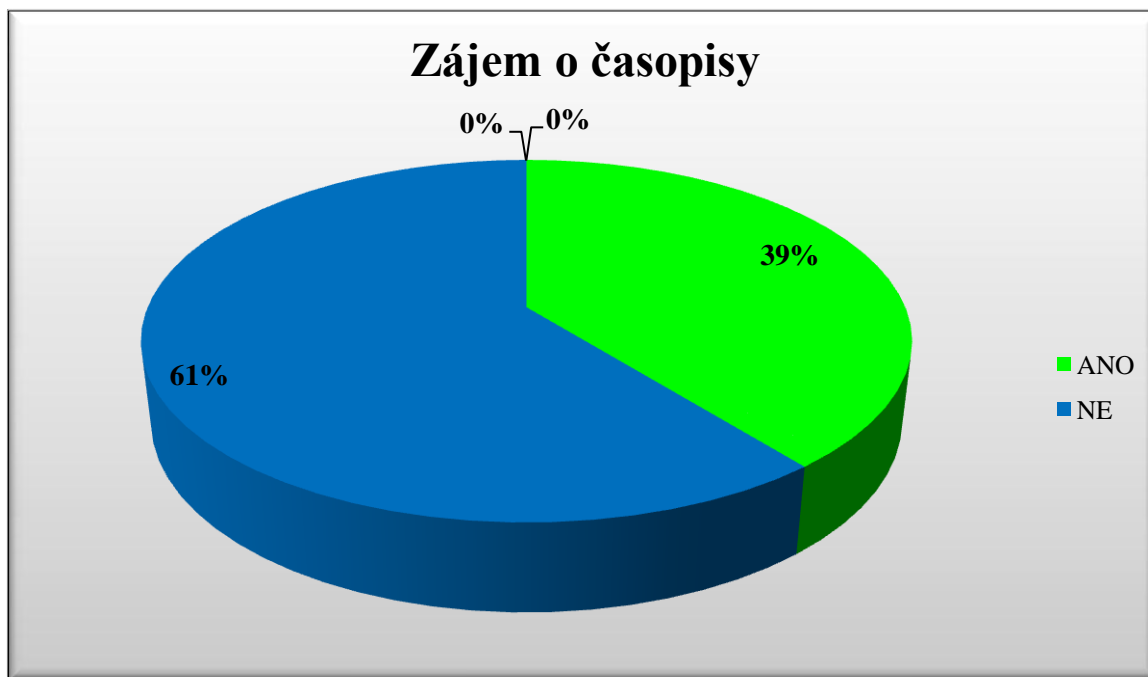
Tabulka 15: Čas strávený na internetu (N=102)

	Absolutní četnost	Relativní četnost
Více jak 4 hodiny	16	15,7%
Asi 4 -5 hodin	9	8,8%
Méně jak 4 hodiny	18	17,7%
Nejsem tam každý den	59	57,8%

Otázka č. 16: Odebíráš nějaké časopisy?

- a) Ano
- b) Ne

Graf 16: Zájem o časopisy (N=102)

62 respondentů žádné časopisy neodebírá. Zbytek, tedy 40 dětí, určité časopisy odebírá. Když jsem se po vyplnění dotazníku se všemi dětmi bavila, ptala jsem se také na to, jaké časopisy odebírají. Naprosto nejčastější odpovědí byl Čtyřlístek a ABC, které odebírá většina z dotazovaných. Dále se v odpovědích poměrně často objevovaly různé komiksové žánry časopisů.

Zajímavé bylo, že děti, které na tuto otázku odpověděly záporně, se také hlásily s tím, že sice časopisy neodebírají pravidelně, ale půjčují si je v knihovnách společně s knihami. Tím pádem šetření tohoto výzkumu dopadlo velmi dobře, jelikož u dnešních dětí jsou časopisy celkem oblíbenou formou trávení volného času.

Tabulka 16: Zájem o časopisy (N=102)

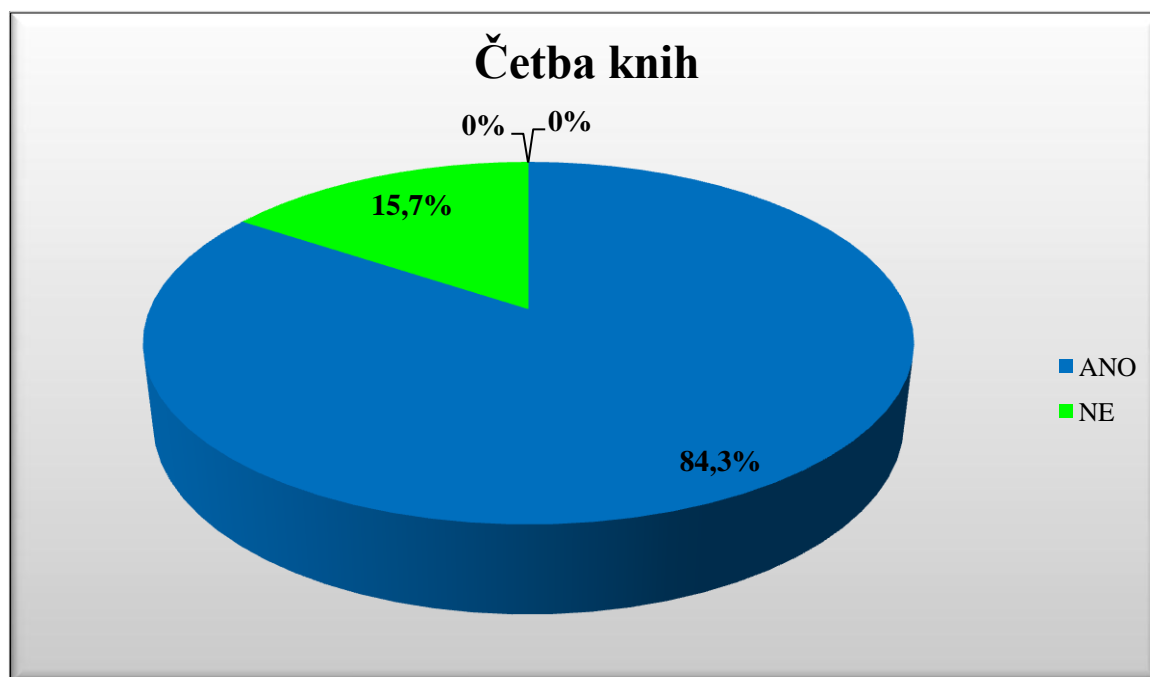
	Absolutní četnost	Relativní četnost
Ano	40	39%
Ne	62	61%

Otázka č. 17: Čteš knihy? Pokud ano, napiš jaké žánry nejraději?

a) Ano

b) Ne

Graf 17: Čtení knih (N=102)

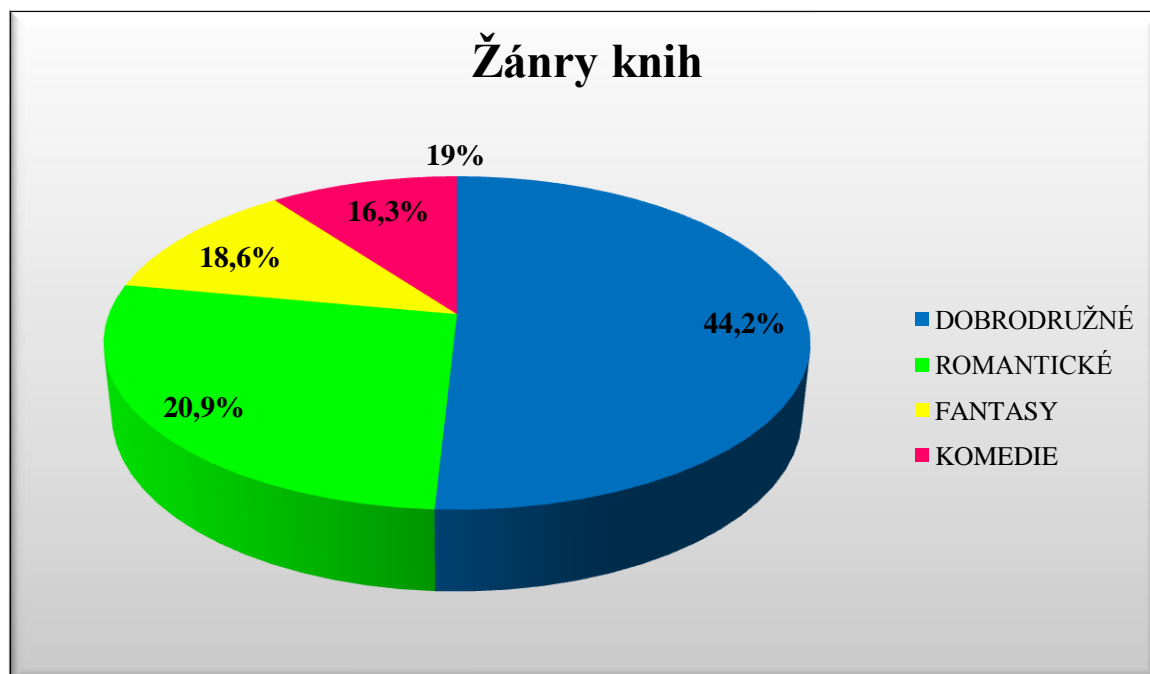
Z výsledku je patrné, že četba knih rozhodně není u dnešních dětí podřadná zábava, spíše naopak. Z grafu vidíme, že 86 dětí čte knihy a pouze 16 dětí četbu knih nevyhledává. Ovšem musíme vzít v potaz fakt, že při vyplňování dotazníku, mohly děti zařadit do čtení knih např. čtení ve škole nebo povinnou domácí četbu. Je dost možné, že pokud bychom se ptali striktně na čtení doma, čtení, jako koníček, byly by výsledky zcela odlišné.

Tabulka 17: Čtení knih (N=102)

	Absolutní četnost	Relativní četnost
Ano	86	84,3%
Ne	16	15,7%

Respondenti, kteří uvedli kladnou odpověď, měli také napsat, jaké knihy preferují. Následující graf nám ukáže, jaké žánry knih jsou u desetiletých dětí nejoblíbenější.

Graf 18: Oblíbené žánry knih (N=86)

Při zpracování tohoto grafu, jsme samozřejmě vycházeli z výsledků otázky č. 16, kde bylo zjištěno, že četní knih je zálibou 86 žáků mladšího školního věku. Jako nejoblíbenější žánr se jednoznačně ukázala literatura dobrodružná, kterou napsalo 38 dětí. Zhruba o polovinu méně, tedy 18 hlasů, získaly knihy, které mají oblibu především u dívčí populace, knihy romantické. Pouze o pár hlasů méně získal žánr fantasy, který je dnes velmi populární i ve filmové scéně. Ten volilo 16 respondentů. Mezi čtyři nejoblíbenější žánry se ještě zařadily komedie se 14 hlasy.

Po dokončení dotazníku jsme se na téma četba knih s žáky bavili. Velmi často se mezi oblíbenými knihami objevovaly jedny a ty samé tituly. Sága Stmívání, Deník malého poseroutky a dále žánry komiks, knížky o zvířatech a také literatura, kterou mají žáci jako povinnou četbu.

Domnívám se, že v tomto případě jsou to právě učitelé prvního stupně, kteří mohou u dětí vzbuzovat zájem o literaturu a knihy všeobecně. Velmi osvědčenou formou podle zkušených učitelů jsou čtecí koutky ve třídách a pravidelné společné návštěvy knihoven.

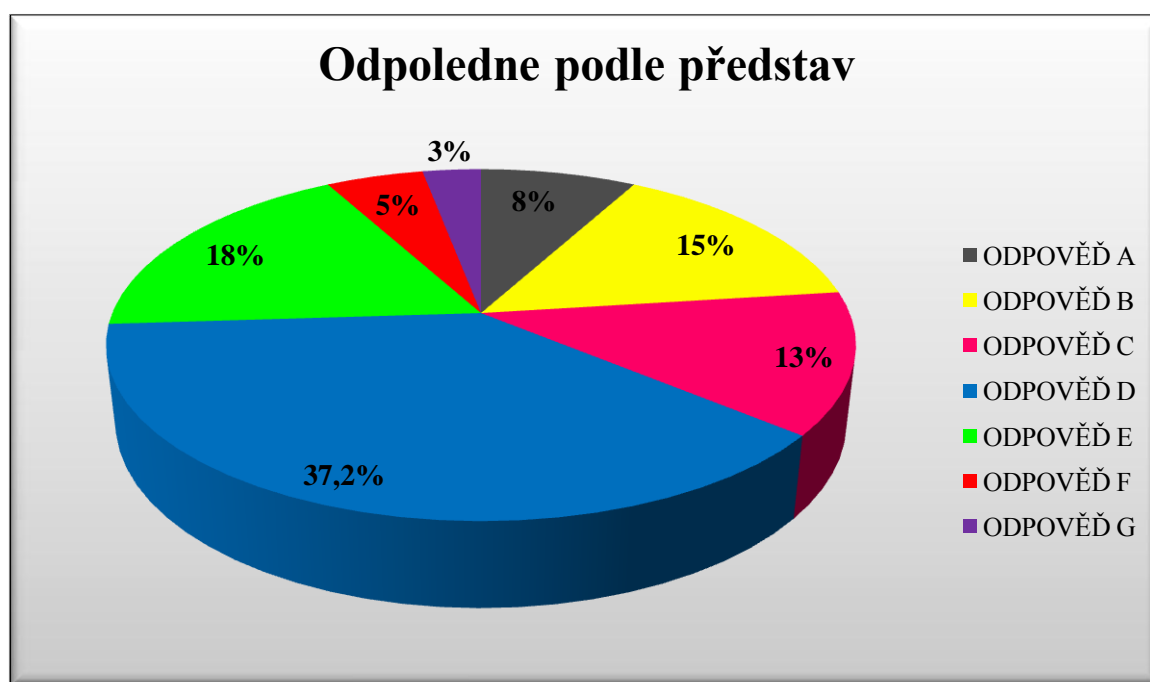
Tabulka 18: Oblíbené žánry knih (N=86)

	Absolutní četnost	Relativní četnost
Dobrodružné	38	44,2%
Romantické	18	20,9%
Fantasy	16	18,6%
Komedie	14	16,3%

Otázka č. 18: Kdybys mohl strávit super odpoledne podle tvých představ, co by sis vybral?

- a) Díval bych se na televizi
- b) Sportoval bych
- c) Hrál bych hry na počítači
- d) Šel bych ven s kamarády
- e) Trávil bych čas na Facebooku nebo ICQ
- f) Šel bych do kina s rodiči
- g) Četl bych oblíbenou knížku nebo časopis
- h) Pokud se ti ani jedna možnost nezamlouvá, napiš, jak by sis odpoledne představoval.

Graf 19: Strávené odpoledne podle představ (N=102)

Bylo zjištěno, že ze 102 dětí by vysněné odpoledne trávilo společně s kamarády 38 dětí. Druhou zvolenou aktivitou je návštěva kina s rodiči, kterou zvolilo 18 respondentů. Čekala jsem, kde se umístí hraní počítačových her. Za velmi pozitivní výsledek považuji, že pouze 13 dětí si tuto zábavu představuje jako super odpoledne. Sportování si vybralo 15 dětí z dotazovaných. 8 dětí by si super odpoledne představovalo u sledování televize. Četba knih a časopisů se umístila na předposledním místě, jelikož tuto aktivitu zvolilo pouze 5 dětí. Tento výsledek se ovšem vylučuje s výsledkem na otázku č. 17 (Čteš knihy). Může to být způsobeno tím, že děti sice knihy čtou, ale pokud

by měly volit mezi odpolednem s kamarády, u počítače nebo např. v kině, zvolí raději jinou variantu než čtení knihy. Nejméně dětí, pouze 3, si pod pojmem super odpoledne představuje sezení u Facebooku nebo ICQ.

Možnost napsat nějakou jinou činnost, nevyužil ani jeden žák.

Tabulka 19: Odpoledne podle představ (N=102)

	Absolutní četnost	Relativní četnost
Díval bych se na televizi	8	8%
Sportoval bych	15	15%
Hrál bych hry na počítači	13	13%
Šel bych ven s kamarády	38	37,2%
Trávil bych čas na Facebooku nebo ICQ	3	3%
Šel bych do kina s rodiči	18	18%
Četl bych oblíbenou knížku nebo časopis	5	5%
Jiná možnost	0	0%

6.6 Verifikace hypotéz

Ověření H1- Předpokládám, že je více rodičů zajímavějších se o volný čas svých dětí, než těch, kteří o volný čas svých dětí nejeví zájem.

Při ověřování hypotézy H1 jsem vycházela z odpovědí na otázky č. 2.

Můžeme konstatovat, že se tato hypotéza potvrdila.

Z odpovědí na otázku č. 2 vyplynulo, že většina rodičů se zajímá o to, co ve volném čase děti dělají a i v týdnu ho tráví společně. Ti, kteří v týdnu volný čas s dětmi netráví, se ale zajímají o to, co děti dělaly. Z výsledných odpovědí by se dalo říci, že je pouze minimální část rodičů, kteří nemají zájem o volný čas svých dětí.

Ověření H2 – Domnívám se, že akční počítačové hry jsou oblíbenější než hry strategické.

Pro ověření H2 jsem použila výsledky otázky č. 11.

S ohledem na získaná data můžeme konstatovat, že hypotéza se nepotvrdila.

Jako nejoblíbenější typ počítačových her se ukázaly hry strategické, které volilo 35 dětí. Jako druhý nejoblíbenější typ her byly zvoleny hry sportovní. Pouze 19 dětí označilo akční hry jako nejoblíbenější. Vzhledem k těmto výsledkům je zřejmé, že akční hry nejsou ty nejoblíbenější.

Ověření H3- Předpokládám, že sledování televize je oblíbenější zábavou respondentů než trávit volný čas venku s kamarády.

Při ověření H3 jsem vycházela z otázky č. 18.

Ze získaných údajů lze konstatovat, že se hypotéza nepotvrdila.

Z výsledků dotazníku vyplývá, že pouze 8 dětí z dotazovaných má za nejoblíbenější zábavu sledování televize. Oproti tomu 38 dětí by nejraději volný čas trávilo s kamarády, což jasně vypovídá o nepotvrzení hypotézy.

Ověření H4- Ti, co mají televizi v pokoji, ji sledují častěji v nevhodnou dobu, než ti, co svou televizi nemají.

Při ověření hypotézy jsem vycházela z odpovědí na otázku č. 3 a 5.

Tato hypotéza se nepotvrdila.

K ověření této hypotézy jsem nejprve vycházela z otázky č. 3, kde bylo zjištěno, že 54 dětí má vlastní televizi v pokoji a zbytek, tedy 48 dětí svou televizi nemá. Dotazníky jsem prošla a dala si dohromady tyto údaje s údaji z odpovědí na otázku č. 5. (Díváš se na televizi i po 10 hodině večerní?). Nakonec z toho šetření vyplynulo, že v nevhodnou dobu sleduje televizi 22 dětí, které televizi v pokoji mají a 25 dětí, které v pokoji

televizi nemají. Tato skutečnost vyvrací výše uvedenou hypotézu. Upozorňuji, že v ověřování této hypotézy nebyl brán zřetel na fakt, zda rodiče sledování televize v nevhodnou dobu schvalují nebo ne.

Ověření H5 - *Očekávám, že je více rodičů, kteří nevědí o registraci dětí na sociálních sítích, než těch, kteří o tom vědí.*

Při ověření hypotézy jsem vycházela z odpovědí na otázku č. 12 a 13.

Tato hypotéza se nepotvrdila.

Z výsledků dotazníku vyplývá, že většina rodičů ví o registraci dítěte na Facebooku nebo na ICQ. V otázce č. 12 bylo jisté, že 52 dětí používá sociální síť Facebook a 15 dětí ICQ. Na otázku č. 13 odpovídali pouze žáci, kteří vlastní jednu nebo obě výše uvedené sociální sítě, tedy 67 žáků. Většina rodičů o registraci na sociální síti ví a nevadí jim to. Tuto možnost vybralo 57 dětí. Zbytek, tedy 10 dětí vybralo možnost, kdy rodiče o jejich užívání sociální sítě vědí, ale kontrolují je při tom. Odpověď, že rodiče o užívání sítí nevědí, nepadla ani jednou.

Souhrn praktické části

V mnoha otázkách jsme se setkali s rozpornými výsledky. Lze to přičítat také tomu, že ne všechny děti pochopily zcela přesný smysl otázek. Osobně se domnívám, že je velmi pravděpodobné, že mnoho dětí neuvedlo zcela pravdivé odpovědi. Mohly se domnívat, že je výhodnější označit odpověď, která by označena být měla.

Například výsledek otázky ohledně sledování televize v nevhodnou dobu na první pohled vypadá jako kladný, jelikož větší množství respondentů uvedlo, že tv v nevhodnou dobu nesledují. Ovšem domnívám se, že počet dětí, které se na televizi po desáté hodině večerní mohou dívat se souhlasem rodičů, není zanedbatelný. Musíme uvážit také fakt, že respondenti mohli televizi sledovat jednou v nevhodnou dobu a tak také tuto možnost označily. Osobně si nemyslím, že by sledování televize po desáté hodině večerní mělo zásadní vliv na agresivitu dětí. Uznávám, že v tuto dobu ve většině případů neběží v televizi nejvhodnější pořady pro děti, ale naprosto stejné pořady je možné zhlédnout i přes den nebo na internetu. V dnešní době užívání počítače je pro žáky páté třídy samozřejmostí. Výsledky ukázaly, že dnešní děti zdaleka nepoužívají počítač pouze k hraní her. Já osobně jsem velmi mile byla překvapena z výsledků otázky, která zkoumala nejoblíbenější typy počítačových her. U široké veřejnosti převládá bohužel názor, že tzv. střílečky, jsou u dětí nejoblíbenější hry a že je zcela zřejmé, že vzbuzují agresivitu. Jak se z výzkumu ukázalo, tento typ her není zdaleka nejpopulárnější. Zastávám názor, že souvislost mezi hraním her a agresivitou nelze zcela prokázat. Je zde mnoho dalších vlivů, které mají na agresivitu nemalý podíl. Na první pohled se mi výsledky celkově zdály jako pozitivní. Fakt, že přes 60 dětí ve věku 10 – 11 let užívá sociální síť, nevidím jako pozitivní. V některých případech došlo k rozporu mezi odpověďmi. Většina dětí uvedlo, že čte knihy. Ovšem v otázce ohledně vysněného odpoledne, se čtení umístilo na spodních místech. Mnoho dětí mohlo pochopit jako čtení knih čtení ve škole, povinou školní četbu apod. Další možností je, že děti rádi čtou, ale kdyby měly volit mezi kinem nebo odpolednem s kamarády, raději zvolí tyto varianty.

Celkově bych výsledky šetření shrnula jako překvapující, vzhledem k tomu, že až na jednu hypotézu, se mé očekávání nepotvrdilo.

7. Závěr

Diplomová práce pro mne byla velmi cennou zkušeností, jelikož jsem získala mnoho zajímavých informací o médiích, agresivitě dětí a všem, co s tím souvisí. Domnívám se, že fakta uvedená v této práci mi budou sloužit i při výkonu povolání učitele prvního stupně.

Během práce se také potvrdila skutečnost, že někteří odborníci dávají médiím za vinu zvyšování agresivity u dětí a naproti tomu jiní by ten největší problém nespatořovali v médiích.

Celá práce je tvořena z teoretické a praktické části. Teoretická část je zaměřena na psychologii dětí školního věku, školu, ale také na rodinu. Dále je pozornost věnována agresii, jejím příčinám a druhům. Samozřejmostí je také kapitola o vlivu médií a o médiích samotných. Jsou probírány různé typy médií, které jsou součástí našeho každodenního života. Samostatná kapitola se věnuje médiím, která jsou dnes populární u mládeže. Při psaní teoretické části práce se můj názor na toto téma poněkud změnil. Zprvu jako laik, jsem zastávala názor, že média musí nepochybně agresivitu zvyšovat. Ovšem postupně jsem si začala uvědomovat, že není ten největší problém v samotných médiích, ale v postoji společnosti k médiím. Ano, média jsou bezpochyby něčím, co nelze podceňovat, ale zároveň jsou neodlučitelnou součástí dnešního světa a nelze je z našich životů vytlačovat. Není třeba děti od médií naprosto izolovat, ale najít si k nim tu správnou cestu a využít jejich kladů. Rodiče jsou ti, kteří si musí uvědomit, že jejich děti nesmí prožít školní léta ve virtuálním světě, ale mezi kamarády a rodinou, kde je vše skutečné.

Další část práce byla část praktická. Hlavním cílem práce bylo zjistit, zda média mají vliv na agresivitu dětí na základní škole. Myslím si, že zjistit přímou souvislost mezi zvyšováním agresivity a médii, je velmi obtížné. Dokonce se domnívám, že přímou souvislost nelze prokázat. V dotazníku jsem volila otázky, které dle mého názoru se zvyšováním agresivity souvisí. Stejně jako já, tak široká veřejnost zastává názor, že sledování televize v pozdních hodinách, hraní počítačových her, surfování po internetu apod. zřejmě souvisí s agresivním chováním dětí. Ovšem všechny tyto faktory jsou pouze část vlivů, které zvyšují agresivní chování.

Při vyhodnocení výsledků praktické části jsem byla velmi mile překvapena, jelikož se ukázalo, že hlavní volnočasovou aktivitou dětí není rozhodně sledování televize ani hraní počítačových her. Lehce překvapena jsem byla z toho, že nemálo rodičů dává

dětem volnou ruku ve výběru pořadů v televizi, což nepovažuji za šťastné. Ukázalo se, že dnes tak moderní sociální síť, jakou je Facebook, nevlastní každé dítě, což by se u dětí tohoto věku dalo předpokládat.

Použitá literatura:

VÁGNEROVÁ, M. *Vývojová psychologie I*. Praha: Karolinum, 2008. 467 s. ISBN 978-80-246-0956-0

LANGMEIER, J.; KREJČÍŘOVÁ D. *Vývojová psychologie*. Praha: Grada, 2006. 368 s. ISBN 80-247-1284-9.

HELUS, Z. *Dítě v osobnostním pojetí*. Praha: Portál, 2004. 228 s. ISBN 80-7178-888-0

MARTÍNEK, Z. *Agresivita a kriminalita školní mládeže*. Praha: Grada, 2009. 152 s. ISBN 978-80-247-2310-5

ČÁP, J.; MAREŠ, J. *Psychologie pro učitele*. Praha: Portál, 2001. 655 s. ISBN 80-7178-463-X

ELLIOTT, J; PLACE, M. *Dítě v nesnázích*. Praha: Grada Publishing, 2002. 206 s. ISBN 80-247-0182-0

ČAČKA, O. *Psychologie dítěte*. Tišnov: Sursum, 1994. 112 s. ISBN 80-85799-03-0

DRTILOVÁ, J.; KOUKOLÍK, F. *Odlišné dítě*. Praha: Vyšehrad, 1994. 134 s. ISBN 80-7021-097-4

SAK, P. *Proměny české mládeže*. Praha: Petrklíč, 2000. 291 s. ISBN 80-7229-042-8

KULHÁNKOVÁ, H.; ČAMEK, J. *Fenomén facebook*. Kladno: BigOak, 2010. 128 s. ISBN 978-80-904764-0-0

ŘÍČAN, P.; PITHARTOVÁ, D. *Krotíme obrazovku*. Praha: Portál, 1995. 65 s. ISBN 80-7178-084-7

BLAŽEK, B. *Tváří v tvář obrazovce*. Praha: Sociologické nakladatelství, 1995. 199 s. ISBN 80-85850-11-7

MEYROITZ, J. *Všude a nikde-Vliv elektronických médií na sociální chování*. Praha: Karolinum, 2006. 341 s. ISBN 80-246-0905-3

- ILOIECKI, M.; ŽANTOVSKÝ, P. *Manipulace v médiích*. Praha: UJAK, 2008. ISBN 978-80-86723-50-1
- HAASOVÁ, I. *Ostatní děti směji všechno*. Praha: Portál, 1991. ISBN 80-85282-10-0
- JIRÁK, J.; KÖPPLOVÁ, B.: *Média a společnost*. Praha: Portál, 2003. 207 s. ISBN 80-7178-697-7
- POSPÍŠIL, J.; ZÁVODNÁ, L. S: *Mediální výchova*. Kralice na Hané: Computer media, 2009. 112 s. ISBN 978-80-7402-022-3
- MUSIL, J.: *Sociální a mediální komunikace*. Praha: UJAK, 2010. 256 s. ISBN 978-80-7452-002-0
- MC QUAIL, D.: *Úvod do teorie masové komunikace*. Praha: Portál, 1999. 447 s. ISBN 80-7178-200-9
- SOKOLOWSKY, P.; ŠEDIVÁ, Z.: *Multimédia součastnost budoucnosti*. Praha: Grada, 1994. 204 s. ISBN 80-7169-081-3
- DE FLEUR, M. L.; Ball-Rokeach, S. L.: *Teorie masové komunikace*. Praha: Karolinum, 1996. 363 s. ISBN 80-7184-420-9
- ČERMÁK, I.: *Lidská agrese a její souvislosti*. Žďár nad Sázavou: Fakta, 1999. 204 s. ISBN 80-902614-1-8
- VÝROST, J.; SLAMĚNÍK, I. *Sociální psychologie*. Praha: Grada Publishing, 2008. 404 s. ISBN 978-80-247-1428-8
- VÁGNEROVÁ, M. *Školní a poradenská psychologie pro pedagogy*. Praha: Karolinum, 2005. 430 s. ISBN 80-246-1074-4
- SUCHÝ, A. *Mediální zlo*. Praha: Triton, 2007. 168 s. ISBN 978-80-7254-926-9
- ŘÍČAN, P. a KOL. *Dětská klinická psychologie*. Praha: Grada Publishing, 2006. 603 s. ISBN 80-247-1049-8
- MATĚJČEK, Z., DYTRYCH, Z. *Jak a proč nás trápí děti*. Praha: Grada Publishing, 1997. 187 s. ISBN 80-7169-587-4

- ANTIER, E. *Agresivita dětí*. Praha: Portál, 2004. 101 s. ISBN 80-7178-808-2
- OAKLANDER, V. *Třinácté komnaty dětské duše*. Dobříš: Drvoštěp, 2003. 261 s. ISBN 80-903306-0-6
- MATOUŠEK, O.; KROFTOVÁ, A. *Mládež a delikvence*. Praha: Portál, 1998. 335 s. ISBN 80-7178-226-2
- TRAIN, A. *Nejčastější poruchy chování dětí*. Praha: Portál, 2001. 198 s. ISBN 80-7178-503-2
- INGARDEN, R. *O poznávání literárního díla: Estetický prožitek a estetický předmět*. Praha: Československý spisovatel, 1967. 258 s. ISBN 978-80-210-4371-8
- MUSIL, J. *Elektronická média v informační společnosti*. Praha: Votobia, 2003. 261 s. ISBN 80-7220-157-3
- ERB, H. *Násilí ve škole a jak mu čelit*. Praha: Amulet, 2000. 126 s. ISBN 80-86299-22-8
- CHRÁSKA, M. *Metody pedagogického výzkumu*. Praha: Grada Publishing, 2007. 265 s. ISBN 978-80-247-1369-4

Internetové zdroje:

KOS, M. *Vliv médií na děti a mládež*. [online]. 20. 6. 2009 [cit. 2009-06-20]. Dostupné z WWW: <http://www.martinkos.estranky.cz/clanky/zivotpopis/vliv-medii-na-deti-a-mladez.html>

DUSPIVA, Z. *Vliv elektronických médií na děti a mládež v ČR v roce 2003*. [online]. 19. 8. 2003 [cit. 2003-08-19]. Dostupné z WWW: <http://blisty.cz/art/15104.html>

JIRÁK, J. *Proč potřebujeme mediální výchovu*. [online]. 30. 4. 2006 [cit. 2006-04-30]. Dostupné z WWW: <http://clanky.rvp.cz/clanek/s/Z/540/PROC-POTREBUJEME-MEDIALNI-VYCHOVU.html/>

DOSTÁL, J. *Výukový software a počítačové hry – nástroje moderního vzdělání*. [online]. [cit. 2009]. Dostupné z WWW: http://www.jtie.upol.cz/clanky_1_2009/dostal.pdf

SOCIALBAKERS. [online]. Dostupné z WWW: <http://www.socialbakers.com/facebook-statistics/czech-republic>

NASKE, P. *Fenomén Facebook – pro rodiče ZŠ Praha 6*. [online]. Dostupné z WWW: <http://digifolio.rvp.cz/view/view.php?id=1217>

BEDNÁŘ, V. *Facebook: exkluzivní fenomén*. [online]. 6. 6. 2006 [cit. 2006-06-06]. Dostupné z WWW: <http://www.lupa.cz/clanky/facebook-exkluzivni-fenomen/>

SOCIALBAKERS. [online]. Dostupné z WWW: <http://www.socialbakers.com/blog/109-facebook-in-2010-7-9-new-account-registrations-per-second/>

WIKIPEDIA. [online]. Dostupné z WWW: <http://cs.wikipedia.org/wiki/Facebook>

NOVINKY. *Násilné počítačové hry ohrožují mládež, tvrdí experti*. [online]. 17. 3. 2009 [cit. 2009-03-17]. Dostupné z WWW: <http://www.novinky.cz/internet-a-pc/hry-a-herni-systemy/164107-nasilne-pocitacove-hry-ohrozuji-mladez-tvrdi-experti.html>

Jsou počítačové hry nebezpečné? [online]. 18. 6. 2007. [cit. 2007-06-18]. Dostupné z WWW: <http://zeth4beatz.blog.cz/0706/jsou-pocitacove-hry-nebezpecne>

SUCHÝ, A. *Vychovává televize agresory?* [online]. 15. 11. 2002 [cit. 2002-11-15]. Dostupné z WWW: <http://www.rodina.cz/clanek2844.htm>

RYLICH, J. *Děti i rodiče podceňují rizika na internetu.* [online]. 2. 1. 2007 [cit. 2007-01-02]. Dostupné z WWW: <http://www.lupa.cz/clanky/deti-i-rodice-podcenuji-rizika-na-internetu/>

České děti se na internetu příliš svěřují. [online]. 5. 1. 2009 [cit. 2009-01-05]. Dostupné z WWW: <http://cms.e-bezpeci.cz/content/view/87/63/lang,czech/>

Přílohy:

Příloha 1. Dotazník

Milí žáci,

do své diplomové práce bych potřebovala zjistit informace o tom, jak trávíte volný čas. Prosim vyplňte následující dotazník tak, že odpověď, kterou budete považovat za pravdivou, zaškrtnete.

Veškeré informace, které se z tohoto dotazníku dozvím, použiji pouze pro svou diplomovou práci. Dotazník je anonymní a nemá vliv na tvé hodnocení ve škole. Mockrát děkuji za vyplnění.

Jírová Monika

Jsi:

Věk:

- Chlapec
- Dívka

1. Podtrhni vše, co si představuješ pod slovem média:

Televize, rádio, DVD přehrávač, internet, počítač, noviny, knihy, časopisy

2. Zajímají se rodiče o to, jak trávíš svůj volný čas?

- a) Ano zajímají, každý den ho trávíme společně
- b) Ano, alespoň 2 dny v týdnu ho trávíme společně
- c) V týdnu ho společně netrávíme, ale zeptají se, co jsem dělal
- d) Ne nezajímají

3. Máš svůj vlastní televizor v pokoji?

- a) Ano
- b) Ne

4. Sleduješ televizi spíše v týdnu nebo o víkendu?

- a) Nejčastěji od pondělí do pátku.
- b) V sobotu a neděli.

- c) Dívám se na televizi od pondělí do neděle, kdy chci.

5. Díváš se na televizi i po 10 hodině večer?

- a) Ne
- b) Ano, rodiče mi to dovolují
- c) Ano, ale jen potají

6. K čemu nejčastěji počítač používáš? (můžeš zaškrtnout více možností)

- a) Nejvíce na hraní her
- b) Pouštím si filmy nebo hudbu
- c) Hledám informace (i do školy) na internetu
- d) Jsem připojen na ICQ, Facebooku

7. Kontrolují rodiče, co na internetu vyhledáváš?

- a) Ano
- b) Ne
- c) Někdy ano (uveď kdy).....

8. Hraješ hry na počítači?

- a) Ano
- b) Ne

Jestliže si odpověděl ANO, odpověz také na otázku číslo 10.

9. Jaké počítačové hry Tě nejvíce baví hrát?

- a) Akční, střílečky
- b) Sportovní
- c) Závodní
- d) Strategické

10. Používáš některé sociální sítě? (Facebook, ICQ, Twitter, Google plus...) Napiš které.

.....

11. Vědí rodiče o tom, že máš ICQ nebo Facebook? (jestliže někdo nemá, neodpovídá)

- a) Ano, nevadí jim to
- b) Ano, ale kontrolují mě
- c) Ne nevědí

12. Za jakým účelem máš Facebook?

(Odpovídá pouze ten, kdo ho má. Můžeš zaškrtnout více odpovědí.)

- a) Chatuji tam s kamarády
- b) Prohlížím si fotky kamarádů a oni zase ty mé
- c) Je ten IN mít Facebook, takže tam jsem přihlášen

13. Kolik času denně na internetu strávíš?

- a) Více jak 4 hodiny
- b) Asi 4-5 hodin
- c) Méně jak 4 hodiny
- d) Nejsem tam každý den

14. Odebíráš nějaké časopisy?

- a) Ano
- b) Ne

15. Čteš knihy? Pokud ano, napiš jaké žánry nejraději?

- a) Ano

.....

- b) Ne

16.Kdybys mohl strávit super odpoledne podle tvých představ, co by sis vybral?

- a) Díval bych se na televizi
- b) Sportoval bych
- c) Hrál bych hry na počítači
- d) Šel bych ven s kamarády
- e) Trávil bych čas na Facebooku nebo ICQ
- f) Šel bych do kina s rodiči
- g) Četl bych si oblíbenou knížku nebo časopis
- h) Pokud se ti ani jedna možnost nezamlouvá, napiš, jak jinak by sis odpoledne představoval.

.....

.....